

KOKEMUSTIETOA HYÖDYNTÄVÄT
TIEDOLLA JOHTAMISEN DIGITAALISET TYÖVÄLINEET
LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN
HYVINVOINTIPALVELUISSA

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Saara Aho

Opinnäytetyö

Hyvinvoinnin analytiikan asiantuntija
Sosionomi (ylempi AMK)

2023

Hyvinvoinnin analytiikan asiantuntija
Sosionomi YAMK

Tekijä	Saara Aho	Vuosi	2023
Ohjaaja	Outi Mattila		
Toimeksiantaja	Itla, Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö		
Työn nimi	Kokemustietoa hyödyntävät tiedolla johtamisen digitaaliset työvälineet lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluissa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus.		
Sivumäärä	67 + 2		

Opinnäytetyön aiheena oli kokemustietoa hyödyntävät tiedolla johtamisen digitaaliset työvälineet lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen näkökulmasta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ja tuottaa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla opinnäytetyön aiheesta yhteen kokoavaa tutkimustietoa. Opinnäytetyössä vastattiin kirjallisuuskatsaukseen perustuen seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Millaisia kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä käytetään lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa? Mitä hyötyä kokemustietoa hyödyntävistä tiedolla johtamisen digitaalisista työvälineistä on lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen näkökulmasta?

Opinnäytetyön tietoperustassa tarkasteltiin tiedolla johtamista systeemiajattelun, lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen, tiedon monimuotoisuuden ja tiedolla johtamisen digitaalisten työvälineiden näkökulmista. Opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jonka aineisto muodostui 10 vertaisarvioidusta tieteellisestä artikkelista. Aineistoanalyysimenetelmänä hyödynnettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia teemoittelua käyttäen.

Opinnäytetyön tuloksena muodostui tutkimustietoon perustuva kokonaiskuva kokemustietoa hyödyntävistä tiedolla johtamisen digitaalisista työkaluista lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen kontekstissa. Tuloksien mukaan kokemustietoa monessa muodossa hyödyntävät digitaaliset työvälineet edustivat ominaisuuksiltaan ja teknologisiltaan ratkaisuiltaan monimuotoisuutta. Lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä voitiin käyttää erilaisiin käyttötarkoituksiin tuottaen hyötyä ja arvoa systemaattisesti tarkasteltuna monitasoisesti. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen tiedolla johtamisen kehittämisessä sekä kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Avainsanat digitaalitekniikka, hyvinvointipalvelut, kokemustieto, lapset, nuoret, perheet, tiedolla johtaminen

Master of Well-being Analytics
Master of Social Services

Author	Saara Aho	Year	2023
Supervisor	Outi Mattila		
Commissioned by	Itla Children's Foundation		
Title	Digital tools utilizing experiential knowledge for knowledge management in public welfare services for children, adolescents, and families. Descriptive literature review.		
Number of pages	67 + 2		

The subject of the thesis was digital knowledge management tools that utilize experiential knowledge from the perspective of public welfare services for children, adolescents, and families. The purpose was to examine and generate summarizing research information on the subject through a descriptive literature review. The following research questions were addressed based on a literature review: What kinds of digital knowledge management tools that utilize experiential knowledge are used in public welfare services for children, adolescents, and families? What are the benefits of using digital knowledge management tools that utilize experiential knowledge from the perspective of public welfare services for children, adolescents, and families?

In the theoretical basis of the thesis, knowledge management was examined from the perspectives of system thinking, public welfare services for children, adolescents and families. The theoretical basis also described the diversity of information, knowledge and digital knowledge management tools. The thesis conducted as a descriptive literature review, with the data consisting of 10 peer-reviewed research articles. The data were analyzed by using content analysis based on thematizing.

The result of thesis formed overall overview regarding digital knowledge management tools that utilize experiential knowledge in the public welfare services for children, adolescents, and families. Based on the results, digital tools that utilize experiential knowledge represented diversity in terms of features and technological solutions. Those digital knowledge management tools could be used for various purposes, providing benefits and value at multiple levels in a systemic point of view in public welfare services for children, adolescents, and families.

The results of the study can be applied to improve knowledge management in the perspective of the public welfare services for children, adolescents, and families, as well as in the development and adoption of digital tools that utilize experiential knowledge.

Keywords adolescents, children, digital technology, experiential knowledge, families, knowledge management, welfare services

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KOKEMUSTIEDOLLA JOHTAMINEN LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN JULKISISSA HYVINVOINTIPALVELUISSA.....	7
2.1 Kokemustieto tiedon kokonaisuudessa.....	7
2.2 Tiedolla johtaminen systeemiajattelun kautta	11
2.3 Tiedolla johtamisen digitaaliset työvälineet.....	16
2.4 Tiedolla johtaminen lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa	17
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	23
4 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS.....	24
4.1 Toimeksiantajan kuvaus.....	24
4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	25
4.3 Aineiston hankinta.....	27
4.4 Aineiston valinta.....	30
4.5 Aineiston analyysi	34
5 TULOKSET	37
5.1 Kokemustiedon ja digitaalisten työvälineiden monet muodot	37
5.2 Käyttötarkoitukset.....	39
5.3 Hyödyntäminen ja hyödyt systeemisesti monitasoisesti	41
5.4 Edistäviä ja kriittisiä tekijöitä.....	48
6 POHDINTA.....	50
6.1 Keskeisten tulosten tarkastelu	50
6.2 Eettiset lähtökohdat.....	54
6.3 Luotettavuuden tarkastelu.....	56
6.4 Jatkotutkimusaiheet	57
LÄHTEET	59
LIITTEET	67

1 JOHDANTO

YK:n lapsen oikeuksien komitea korostaa tietoperusteisuuden tärkeyttä. Tiedolla johtamisella pyritään varmistamaan, että lapsia, nuoria ja perheitä koskevia päätöksiä voidaan tehdä mahdollisimman laadukkaaseen ja ajantasaiseen tietoon pohjautuen. Suomessa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen tiedolla johtamiseen liittyen on todettu, että hyvinvointia koskevaa tietoa on paljon, mutta tietokokonaisuus on osin fragmentoitunutta, tietoa on saatavilla vaihtelevasti eri hyvinvointia tarkastelevien osa-alueiden välillä, eikä tieto vastaa tarpeenmukaisesti hyvinvoinnin ilmiöiden moniulotteiseen tarkasteluun. Lisäksi olemassa oleva tietopohja huomioi epäsuhtaisesti lapsiväestön heterogeenisyyttä ja siinä on tietoaikkoja esimerkiksi erityisen haavoittavassa asemassa olevia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta. (Lahtela & Pärnänen 2023, 5, 41-42, 46-47; Valtioneuvosto 2021a, 18, 33.)

Tietopohjaa tulisi kehittää enemmän aluetason tiedon tarpeisiin vastaaviksi, alueiden välisen vertailun ja vertaisoppimisen mahdollistamiseksi. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tiedolla johtamista haastavat lisäksi liian hidas tiedon tuotanto, tietojen integroimisen vaikeus sekä subjektiivisen, erityisesti lasten näkökulman huomioivan, tiedon puute hyvinvointipalvelujen käytöstä ja vaikuttavuudesta. (Lahtela & Pärnänen 2023, 5, 41-42, 46-47; Valtioneuvosto 2021a, 18, 33.)

Yhteiskuntien kehittyminen tietoyhteiskuntien kautta kohti älykkäiksi yhteiskunniksi korostaa tiedon keskeistä ja merkityksellistä roolia yhteiskuntien radikaalissa kehitymisessä (Bojovic, Klipa & Bojovic 2023, 1). Ymmärrys toimintaympäristön ja ongelmien kompleksisesta luonteesta sekä ongelmalähtöinen tarkastelun viitekehys korostaa, että tiedolla johtamisen kokonaisuuteen tarvitaan eksplisiittisen eli määrällisen tai koodatun tiedon, rinnalle kokemuksellisen tiedon hyödyntämistä (Jalonen 2015, 63). Kompleksisuudella tässä työssä tarkoitetaan yhteen kietoutuneisuutta ja keskinäisriippuvuutta.

Lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin vastaamiseksi ja hyvinvointipalvelujen järjestämiseksi, kehittämiseksi ja kollaboraation mahdollistamiseksi tarvitaan yli hallinnon rajat ulottuvaa yhteistä tilannekuvaa. Tilannekuvan muodostamisessa tulee aiempaa vahvemmin hyödyntää kokemuksellisen tiedon ulottuvuus. (Perälä,

Halme & Nykänen 2012, 109.) Tämä edellyttää innovaatioita julkisen hallinnon, organisaatioiden ja teknologian hyödyntämisen, joissa kestävä kehitys, osallisuuden ja digitaalisuuden elementit ovat keskiössä. Älykkään yhteiskunnan todellinen arvo syntyy monimuotoisen avoimen tiedon hyödyntämisestä ja pyrkimyksestä yhteistoimintaan, joka vastaa ihmisten tarpeisiin parhaalla mahdollisella tavalla. (Bojovic ym. 2023.)

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö osaltaan pureutuu edellä kuvattuihin lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tiedolla johtamiseen liittyviin kehittämistarpeisiin rajautuen tarkastelemaan kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa ja koota yhteen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmää hyödyntäen tietoa opinnäytetyön aiheeseen liittyen. Opinnäytetyö syventyy tarkastelemaan erityisesti, millaisia kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä on hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa sekä millaista hyötyä ja lisäarvoa ne voivat tuottaa systeemiajattelun kautta eri systeemin tasot huomioiden.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa sen tuloksien kautta hyötyä lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen tiedolla johtamisen kehittämiseen, kokemustiedon hyödyntämiseen ja sitä tukevien digitaalisten työvälineiden kehittämiseen. Kokemustiedon hyödyntämisen merkityksellisyys ja hyötypotentiaali osana tiedolla johtamisen viitekehystä ei rajoitu koskettamaan vain lasten, nuorten ja perheiden julkisia hyvinvointipalveluja, vaan osaltaan opinnäytetyö voi tarjota tuloksien kautta uusia näkökulmia julkisten hyvinvointipalvelujen tiedolla johtamiseen ja erityisesti kokemustiedon hyödyntämisen tärkeyttä esiin nostaen.

Opinnäytetyö on osa hyvinvoinnin analytiikan asiantuntija (YAMK) tutkinto-ohjelmaa. Opinnäytetyön aihe linkittyy keskeisesti tutkinto-ohjelman tavoitteisiin ja sisältöihin, jossa tiedolla johtaminen, digitaaliset työvälineet ja hyvinvointialan asiakaslähtöinen kehittäminen ovat keskiössä.

2 KOKEMUSTIEDOLLA JOHTAMINEN LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN JULKISISSA HYVINVOINTIPALVELUISSA

2.1 Kokemustieto tiedon kokonaisuudessa

Tiedolla on merkittävä arvo ja se on keskeinen resurssi yhteiskuntien, organisaatioiden ja yksilöiden jatkuvalle kehitymiselle, innovaatioille ja päätöksenteolle (Al-Busaidi & Olfman 2017, 110; Yoon & Copeland 2019, 558). Organisaatioille tieto on samanaikaisesti sekä kriittistä pääomaa, että sen tuottama lopputuote (Jalonen 2015, 42). Dataa kertyy kiihtyvällä tahdilla ja avoimen datan kasvava määrä on vahvistanut tiedon laaja-alaisemman tuottamisen ja hyödyntämisen monitasoisesti (Yoon & Copeland 2019, 558). Keskeistä on tunnistaa miten ja millaisesta tiedosta syntyy arvoa sekä millaisen tarkoitukseen ja mitä arvoa tiedolla halutaan luoda (Käpylä & Saloniemi 2013, 7).

Käpylä ja Saloniemi (2013, 37) muistuttavat tiedon tiedostetusta ja tiedostamattomasta ulottuvuudesta, kuten mahdollisesta tietämättömyydestä (Käpylä & Saloniemi 2013, 37). Lisäksi Lindell (2017, 3) nostaa esiin, että on ymmärrettävä ja hyväksyttävä, että meillä on käytössä aina rajallisesti tietoa, jonka avulla voidaan saavuttaa sillä hetkellä paras mahdollinen ratkaisu. Yksilöillä ja organisaatioilla olevan tiedon rajallisuus alleviivaa organisaation selviytymisen ja kehittymisen edellytyksenä laaja-alaisen ja organisaation ulkopuolella olevan tiedon ja tietojen verkostojen hyödyntämistä (Sloane 2011, 21; Al-Busaidi & Olfman 2017, 111) sekä kollektiivisen älykkyyden vaalimista (Boder 2006,91).

Tiedon on kuvattu jalostuvan vaiheittain, jossa data toimii raakamateriaalina. Datasta jalostuu informaatiota ja siitä edelleen analysoinnin ja tulkinnan myötä tietoa sekä syvempää tietämystä. (Godinho, Borda, Kariotis, Molnar, Kostkova & Liaw 2021, 2.) Tiedolla johtamisessa tarvitaan ymmärrystä ja tulkintaa tietojen takana olevasta kontekstista. Hyvinvointipalveluiden osalta tulee tarkastella yksittäisten tiedon osatekijöitä tai muuttujien keskinäisriippuvaisuuden kautta koko palvelujärjestelmään. (Lindsay 2012, 173.)

Jalonen (2015, 41, 49) kuvaa tiedon eri olemuksia tiedolla johtamisen strategioiden kautta. Tiedolla johtamisen strategiat voidaan jakaa kodifiointi- ja personointistrategiaan, jossa ensimmäisessä painottuu tietojärjestelmävetoisesti eksplisiittisen (*big datan*) tiedon tuottamiseen, jalostamiseen ja hyödyntämiseen. Personointistrategiassa painottuu vastavuoroisesti implisiittinen eli hiljainen tieto, jossa teknologia tukee ihmisten välistä vuorovaikutusta (Jalonen 2015, 41, 49). Latzko-Toth, Bonneau & Millette (2022, 157-159) kuvaavat, että nämä tiedon lajit voidaan nähdä toistensa vastakohtina, jossa keskeisimmät erot liittyvät käsiteltävän ja analysoitavan tietojoukon kokoon. Jalonen (2015, 49) toteaa, että käytännössä organisaatiot yhdistävät ja toimivat hyödyntäen molempia tiedon lajeja ja tiedolla johtamisen strategioita.

Eksplisiittiseen tietoon yhdistettyä big dataa kuvataan massadatan käsitteellä, jolla tarkoitetaan informaation suurta määrää, leviämisenopeutta tai useita muotoja (Jalonen 2015, 41). Big dataa analysoimalla voidaan tuoda esiin yhteyksiä, luoda malleja ja trendejä. Big dataa kertyy yleensä automaattisesti hyödyntäen erilaisia teknologioita, se on useimmiten kvantitatiivisessa muodossa ja sitä pystytään käsittelemään koneoppimista, tekoälyä tai matemaattisia malleja ja tilastollisia menetelmiä hyödyntäen. Big dataa voivat edustaa laajat kyselyaineistot, hallinnollinen data ja digitaalisten laitteiden tuottama data. Datan suuri määrä kuitenkin haastaa tiedon visualisointia, analysointia ja tallentamista. (Hong, Baker, Curiel, Duminy, Buswala, Guan & Ravindranath 2022, 1, 4.)

Yhteiskunnallisissa järjestelmissä on runsaasti hiljaista, kokemuksellista tietoa (Stamoulis, Platis, Sepetis, Psomiadi & Pierrakos 2020, 1481-1482). Sosiaalisen pääoman ja sosiaalisen verkostoteorian näkökulmat korostavat näkymättömissä olevan työn ja tiedon merkityksellisyyttä tiedolla johtamisen näkökulmasta (Rodway 2015, 15). Hong ym. (2022, 2) toteavat, että pelkästään big dataa hyödyntämällä sosiaalinen konteksti jää uupumaan ja eikä tarkasteltavasta asiasta välttämättä saada riittävää ymmärrystä huomioiden erilaisia väestöryhmiä, alueita ja sosioekonomisia tekijöitä. Tästä saattaa aiheutua liian yksinkertaistettuja päätöksien ja ratkaisujen tekeminen kompleksisuutta ilmentävissä haasteissa.

Mortati, Magistretti, Cautela ja Dell’Era (2023, 7,10) ja Hong ym. (2022, 2-4) toteavat, että big datan rinnalle tarvitaan laadullista, kokemustietoa, joka syventää, rikastaa ja antaa holistisemmän ymmärryksen käsiteltävästä aiheesta tai ilmiöstä sekä tukee ja validoi tulevaisuuden vision rakentamista. Jalonen (2015, 63) on tarkastellut erilaisia tietoon liittyviä ongelmia ja yhtyy näkemykseen kokemuksellisen tiedon merkityksestä erityisesti tilanteissa, jotka edellyttävät moniammatillista yhteistyötä ja monitulkintaisuuteen pohjautuvaa yhteistä merkityksellistämistä.

Kokemustietoa puolestaan kuvataan tutkimuskirjallisuudessa hyvin monimuotoisin käsittein kuten muun muassa hiljaisen tiedon (tacit knowledge), implisiittisen tiedon, thick datan ja kollektiivisen älykkyyden käsitteiden kautta. Jokainen käsite tuo omanlaisen näkökulman kokemustiedon kokonaisuuteen ja eri käsitteiden voidaan katsoa olevan toisiinsa tiiviisti linkittyneitä.

Hiljaisella tiedolla tarkoitetaan subjektiivista tietoa, joka syntyy kokemuksen ja käytännön toiminnan myötä (Maravilhas & Martins 2019, 354). Hiljainen tieto toimii toimintamme taustalla, mutta sitä on vaikeaa muotoilla tai sanallistaa (Pohjalainen 2012, 2). Heiskanen, Otonkorpi-Lehtoranta ja Leinonen (2019, 222) ja Virta (2011, 2) kuvaavat, että hiljaista tietoa on mahdollista mobilisoida ja kumuloida sosiaalisten ja vuorovaikutteisten toiminnallisten prosessien kautta. Tämä näkemys linkittyy hiljaisen ja eksplisiittisen tiedon välimaastoon, implisiittisen tiedon käsitteeseen. Teknologialla voidaan tukea tätä prosessia.

Hong ym. (2022, 2-4) ovat kuvanneet thick datan käsitettä, jolla tarkoitetaan yleensä määrällisesti suppeampaa ja tyypiltään kvalitatiivista dataa, joka ei ole koneluettavaa. Thick datan kautta voidaan lisätä ymmärrystä arvojen, kulttuuristen tekijöiden, näkemysten, kokemusten ja mielipiteiden osalta. Thick dataa voidaan kerätä ja analysoida monin eri tavoin, kuten havainnoimalla tai esimerkiksi vuorovaikutteisesti haastatteleamalla. Muodoltaan se voi olla esimerkiksi valokuvia, videoita, ääntä tai kirjallisia tuotoksia. Big ja thick datan integroiminen edistää päätöksentekoa ja siitä on hyötyä julkisen sektorin ja yhteiskunnallisessa kehittämisessä. Thick datan avulla voidaan saada esiin myös yhteiskunnan marginaalissa olevien kohderyhmien näkökulmia. (Hong ym. 2022, 2-4.)

Kollektiivisella älykkyydellä puolestaan tarkoitetaan mahdollisimman monimuotoisesti toisiaan täydentävän tiedon ja osaamisen integroimista yli organisaatio-rajojen ja epävirallisia verkostoja hyödyntäen. Kollektiivisen älykkyyden näkökulma korostaa myös asiakkaan ja asiakasrajapinnassa olevan tiedon hyödyntämistä. (Boder 2006, 91). Kollektiivisen älykkyyden käsitteeseen linkittyvät vahvasti myös joukkoistamisen, avoimen innovaation ja yhteiskehittämisen käsitteet. Yhteistä kaikille edellä mainituille on verkostomaisuus, luovuus ja innovointi, responsiivisuus ja yhteinen arvon muodostus. (Skaržauskienė 2022, 97, 100.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ei ollut tarkastella kokemustietoa tietystä käsitteestä tai kokemustiedon ulottuvuudesta käsin, vaan mahdollisimman laajasti huomioiden. Opinnäytetyössä tästä laajasti ymmärretystä kokonaisuudesta käytetään kokemustiedon käsitettä, jonka katsotaan pitävän sisällään kokemuksellisen tiedon eri ulottuvuuksia sekä kokemustiedon muodostumisen edellyttämät kokemusdatan sekä laadulliset että kvantitatiiviset näkökulmat.

Systemiajattelu korostaa kokonaisvaltaisuutta ja tiedon diversiteetin hyödyntämistä. Hyvinvointipalvelujen näkökulmasta eri tiedon ulottuvuuksien integroiminen tuo esiin asiakkaalle arvoa tuottavia tekijöitä ja palvelujärjestelmän ilmentämiä oireita, kuten päällekkäisen työn ja hyötyä tuottamattomat asiakassuhteet (Stamoulis ym. 2020, 1481-1482) sekä edistää kriittisen resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista (Godinho ym. 2021, 2). Kokemustieto tukee asiakas- ja arvolähtöistä palvelujen järjestämistä ja tuottamista sekä luo kokonaiskuvaa hyödyistä ja vaikutuksista sekä käytettyjen resurssien välisestä suhteesta (Houhala, Kuoppakangas, Stenvall & Salminen 2022, 20). Laajemmasta näkökulmasta tarkasteltuna eri tiedon lajien integratiivisella hyödyntämisellä voidaan tunnistaa myös poliittisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia sekä edistää vuorovaikutteisten avoimien palauteprosessien kehittymistä, vahvistaa laaja-alaisesti osallisuutta ja demokraattisuutta tiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä. (Hong ym. 2022, 16.)

Yoon ja Copeland (2019, 564-565) toteavatkin tiedolla olevan sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia yhteisöjen tasolla. Tietoa hyödyntämällä voidaan ratkaista ja tunnistaa paikallisia ongelmia. Yhteisötasolla tapahtuvalla laaja-alaisen osallisuuden mahdollistamisella voidaan edistää yhteisötason tietoisuutta, edistää tie-

toon perustavaa toiminnan vahvistumista, luoda yhteistyötä sekä tukea yhteisöstä lähtöisien aloitteiden syntyminen ja paikallisiin tarpeisiin vastaavan toiminnan kehittymisen ja muutoksen mahdollistamisen. Godinho ym. (2021, 5) tiivistävät, että vahvojen yhteisöjen jälleenrakentamisessa sekä polarisaation ja epätasa-arvon kaventamisessa laaja-alaisen osallisuuden mahdollistaminen on keskeistä.

2.2 Tiedolla johtaminen systeemiajattelun kautta

Aiemmassa luvussa tarkasteltiin tiedon olemusta, sen jalostumista ja tiedon erilaisten ulottuvuuksien merkityksellisyyttä sekä tiedon yhteyttä sosiaaliseen kontekstiin. Tieto on keskeisestä tiedolla johtamisesta ja ilman tietoa ei voi olla tiedolla johtamistakaan. Ymmärrys tiedon olemuksesta ja eri ulottuvuuksista rakentaa perustaa tiedolla johtamisen tarkasteluun. Tässä opinnäytetyössä tiedolla johtamista tarkastellaan erityisesti systeemiajattelun kautta, joka korostaa tiedolla johtamisen kokonaisvaltaisuutta ja vuorovaikuttuneisuutta. Systeemiajatteluun liittyy keskeisesti kompleksisuuden käsite, jolla tarkoitetaan tässä työssä yhteen kietoutuneisuutta ja keskinäisriippuvuutta.

Mortati ym. (2023, 7, 10) kuvaavat, että organisaatioilta vaaditaan ketteryttä, dynaamisuutta ja uudenlaisia lähestymistapoja kompleksisuutta ilmentävässä toimintaympäristössä. Tiedolla on merkittävä rooli kriittisenä pääomana jatkuvassa kehittämisessä, uudistumisessa (Stähle & Wilenius 2006, 209; Bonabeau 2009, 45) sekä yhteiskuntien kyvyssä vastata haasteisiin ja luoda kestävä kehitystä (Boorman, Jackson & Burkett 2023, 53). Tietointensiivisissä yhteiskunnissa tiedolla johtaminen on noussut yhdeksi hyödylliseksi johtamisen viitekehikseksi (Jalonen 2015, 47).

Tiedolla johtamisella tarkoitetaan tiedon hyödyntämistä päätöksenteossa ja sen kautta muodostuvasta arvosta, vaikutuksista ja mahdollisista muutoksista toiminnassa ja käyttäytymisessä (Ritvanen, Sinipuro & Hotti. 2014, 128; Jalonen 2015, 41; Käpylä & Salonius 2015, 35). Tiedolla johtamista voidaan lähestyä siihen liittyvien tiedon tuottamisen, mobilisoinnin ja soveltamisen prosessien kautta. Tiedon tuottamisella luodaan uutta tietoa tai merkityksiä, mobilisoinnilla varmistetaan tiedon saatavuus ja ymmärrettävyys ja tiedon soveltamisella tarkoitetaan

tiedon hyödyntämistä muun muassa palvelujen järjestämisen ja kehittämisen näkökulmasta. (Brar, Chowdhury, Raihan, Khalid, O'Brien, Walsh & Turin 2023, 2.)

Tiedolla johtamisen rooli ja siihen liitetyt tiedon tarpeet vaihtelevat riippuen tarkastelutasosta (Ikonen 2022, 72). Organisaatiotasoisesti tarkasteltuna tiedolla johtaminen kytkeytyy organisaation kykyyn vastata asiakkaiden tarpeisiin sekä kehittymiseen osana toimintaympäristön edellyttämällä tavalla (Kanste, Halme & Perälä 2014, 324). Stenvall ja Virtanen (2019, 102-103) ovat kuvanneet tiedolla johtamista älykkään organisaation johtamisen käsitteen kautta, jossa yhdistyvät tiedolla johtamisen eri ulottuvuudet sekä asiakaslähtöiset toimintamallit. Organisaatiotasolla tiedon tarpeet liittyvät usein prosessien sujuvuuteen, resursseihin ja tuottavuuteen (Ikonen 2022, 72).

Vartiainen, Raison ja Lundströmin (2016, 232) mukaan johtamista kuitenkin ohjaa edelleen vahvasti mekanistiseen maailmankuvaan ja lineaarisen ajattelumalliin ja ratkaisuprosessiin pohjautuvat toimintatavat ja ratkaisut. Tällaiset ratkaisumallit toimivat parhaiten yksittäisten tai selkeärajaisten asioiden ratkaisemisessa. Päätöksentekijät, organisaatiot ja yksilöt kohtaavat kuitenkin entistä enemmän kompleksisuutta ilmentäviä, laaja-alaisia ja ylihallinnon rajat ylittäviä ilmiöitä ja asioita, kuten esimerkiksi nuorten syrjäytymiseen liittyvät haasteet (Vartiainen ym. 2016, 227; Jalonen, Lähteenmäki-Smith, Manu, Uusikylä & Branders 2022, 105-106;). Vartiainen ym. (2016, 227-228, 241) ovat kuvanneet tätä pirullisten ongelmien käsitteellä. Pirulliset ongelmat ovat luonteeltaan ainutlaatuisia, jatkuvasti muuntautuvia, eikä niitä voida koskaan ratkaista kokonaan.

Ymmärrys organisaatioiden, toimintaympäristön kompleksisesta luonteesta ja pirullisista ongelmista perään kuuluttaa tiedolla johtamisen tarkastelua laajemmasta näkökulmasta. Systeemiajattelun integroiminen tiedolla johtamiseen yhtenä vaihtoehtona rikastaa näkökulmaa organisaatiotasolta kohti laajempaa ja moniulotteisempaa tiedolla johtamisen kokonaisuutta. Systeemiajattelu suuntaa tarkastelemaan koko systeemin kokonaisuutta sekä sen dynaamisia vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia (Jalonen ym. 2022; Haynes, Rychetnik, Finnegood, Irving, Freebain ja Hawe 2020, 106).

Systemisessä kokonaisuudessa yhteen kietoutuneina ovat erilaiset toimijat, areenat, säätelyjärjestelmä kuin poliittinen ulottuvuus (Jalonen ym. 2022, 2013). Julkishallinnon näkökulmasta tiedolla johtamiseen vaikuttaa oleellisesti poliittisen päätöksenteon ulottuvuus ja vaikutukset (Ikonen 2022, 75). Poliittisen päätöksenteon näkökulmasta tiedolla johtamisen edellytyksenä on systemaattinen, luotettava ja objektiivisesti ja oikea-aikaisesti tuotettu tieto, joka palvelee sisällöltään tarkoitusta (Virtanen, Stenvall & Rannisto 2015, 16).

Systemiajattelun näkökulmasta tiedolla johtaminen palvelee palvelujen ja tiedon integraatiota monitasoisesti huomioiden organisatorisen, alueellisen ja kansallisen tasojen ulottuvuudet (Hujala & Laihonen 2023, 25-26; Ritvanen ym. 2014, 130-132). Ritvanen ym. (2014, 127) peräänkuuluttavatkin tiedolla johtamisen ja tiedon hallinnan uudistamista kohti yhdenmukaista tietoa tukevaan kokonaisarkkitehtuurin kehittämiseen, jossa huomioidaan monitasoisuus.

Tiedolla johtaminen systemiajattelun kautta korostaa tarvetta kokonaisvaltaiselle näkökyvykkyydelle, tiedon diversiteetin hyödyntämiselle sekä integratiivisia ratkaisuja yli rakenteellisten ja hallinnollisten rajojen (Jalonen ym. 2022, 106, 110). Lisäksi systemisesti tarkasteltuna tiedolla johtamisen keskiössä tulisi olla kokonaisvaltainen tieto, joka tarkastelee systemisten eri ratkaisuvaihtoehtojen pitkän aikavälin tuottamaa hyötyä, vaikuttavuutta ja kustannuksia (Ikonen 2022, 72).

Aikaulottuvuuden näkökulmasta tiedolla johtamisen pääpainopiste kohdistuu nykyään mennyttä kuvaavaan tietoon tulevaisuuden ennakoinnin sijaan (Kosonen 2019, 10-11). Autioniemi (2022, 47-49) huomauttaa menneisyyttä tarkastelevan näyttöön perustuvan päätöksenteon rajallisuudesta vastata pirullisten ongelmien ja kompleksisuutta ilmentävän toimintaympäristön haasteisiin. Kompleksisuusteoreettinen näkökulma ja systemiajattelu suuntaa tiedolla johtamista erityisesti muutoksen ja kehityksen dynamiikkaan sekä ennakoivasti mahdollisiin tulevaisuuksiin (Jalonen ym. 2022, 123).

Stenvall ja Virtanen (2019, 31) pohtivat tiedolla johtamisen yksilöllistä ja yhteisöllistä näkökulmaa. Yhteisöllisessä näkökulmassa huomio kiinnittyy kollektiiviseen

tiedon käsittelyyn ja hyödyntämiseen sekä tätä tukevien vuorovaikutusrakenteiden ja käytänteiden edistämiseen. Yhteisöllinen ja vuorovaikutuksellinen tiedolla johtamisen ulottuvuus on merkityksellinen muun muassa hiljaisen tiedon esiintuomisessa. Godinhon ym. (2021, 3) mukaan datan, osallisuuden ja päätöksenteon systeemit muodostavat vuorovaikutteisen systeemisen kokonaisuuden. Tietämyksen yhteinen luominen ja osallisuutta vahvistavan politiikan voidaan itsessään nähdä synnyttävän positiivisen kierteen, jolla on luottamusta ja sosiaalista pääomaa kasvattava vaikutus.

Boorman, ym. (2023, 56) toteavat, että tarvitaan monen tason yhteensovittavaa johtamista, jossa integroituvat paikallisen, alueellisen, kansallisen, kansainvälisen kuin virtuaalisen ulottuvuudet. Yhtälailta systeemisesti organisaatioiden välisiä tiedon jakamisen systeemeissä tulee huomioida sekä horisontaali, että vertikaalitasojen organisaatioiden ja eri toimijoiden integraatio. Vertikaalisessa tiedon integraatiossa asiakkaat ovat keskeinen osa systeemiä (Al-Busaidi & Olfman 2017, 112). Asiakasarvolähtöisessä toiminnassa asiakkaat ovat keskeisiä kumppaneina (Harisalo 2021, 173-174) ja alhaalta ylöspäin suuntautuvalla tiedon tuottamisen tavalla pyritään kehittämään toimintaa paremmin asiakkaiden tarpeisiin vastaaviksi (Stamoulis ym. 2020, 1481-1482).

Myös Rycorft-Malone, Burton, Bucknall, Graham, Hutchinson ja Stacey (2016, 221) korostavat tietoon perustuvan toiminnan edistämisessä tiedon tuottamisen yhteisten prosessien arvokkuutta. Tiedon yhteinen muodostaminen edellyttää vahvaa osallisuuden tasoa kaikilta osallistujilta (Godinho ym. 2021, 2) sekä luottamusta ja sallivaa kulttuuria sekä yhteisen työn mahdollistamia rakenteita ja resursseja (Rycoef-Malone ym. 2016, 221). Tiedon tuottamisen prosessi on kuvattu usein ensisijaisena, mutta sen rinnalla yhtä merkittävänä voidaan pitää tiedon mobilisoinnin ja soveltamisen liittyviä prosesseja. Kaikissa edellä mainituissa prosesseissa tarvitaan monimuotoisesti sidosryhmien yhteistyötä ja integraatiota, jossa osallisina ovat yhtälailta tutkijat, organisaatiotoimijat ja johtajat, poliittiset päättäjät ja kansalaiset. (Brar ym. 2023, 2.)

Kansteen ym. (2014, 324) mukaan tiedolla johtamisella tulisikin pyrkiä edistämään osallisuutta ja yhteistyötä, joka luo edellytykset yhteistoiminnalle sekä

osaamisen, tietoisuuden, asiantuntijuuden kasvamiselle. Laajan ja moniulotteisen osallisuuden merkitys korostuu erityisesti palvelu- ja tietointensiivisiä aloilla, kuten hyvinvointi- ja koulutusaloilla, joissa toimijoiden ja organisaatioiden välisten tiedon jakamisen systeemit ovat merkittäviä tieteellisen, sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen sekä yhteiskunnan hyvinvoinnin näkökulmista (Al-Busaidi & Olfman 2017, 111). Laajan osallisuuden avulla voidaan kasvattaa päätöksien legitimitettä, vahvistaa osallistujien tunnetta vaikutusmahdollisuuksista sekä edistää yhteistyötä ja positiivista organisaatiokulttuuria (Vartiainen ym. 2016, 242).

Skaržauskienė (2022, 113) kuvaa kansalaisosallisuuden ja kollektiivisen päätöksenteon tärkeyttä suhteessa yhteisöjen kykyyn ratkaista yhteiskunnassa ilmeneviä haasteita. Autioniemi (2022, 47-49) yhtyy ajatukseen ehdottamalla antisipaatioajattelun sekä deliberatiivisen demokratian päätöksentekomallin hyödyntämistä. Antisipaatioajattelulla tarkoitetaan, että päätöksenteossa painottuvat tulevaisuuden ennakointi ja rakentaminen nykyhetkestä käsin. Deliberatiivisella demokratiolla puolestaan tarkoitetaan dialogisuuteen nojaavaa puntarointia monimuotoisesti erilaisten toimijoiden, mukaan lukien kansalaisten näkökulmien kesken.

Riippumatta tiedolla johtamista tarkastelevasta näkökulmasta tai viitekehyksestä, tiedolla johtamiseen liittyy myös haasteita ja kehittämistarpeita. Aiemmasta tiedon niukkuudesta on siirrytty alati kasvavaan ja runsaan tiedon aikakauteen, jossa kehittymisen näkökulmasta keskeiseksi on noussut tiedon hyödyntämiseen liittyvät innovaatiot (Schmitt 2022, 23). Tiedolla johtamiseen liittyvät teknologiat ja työvälineet ovat kehittyneet, mutta tiedolla johtamista haastaa edelleen tiedon hyödyntämiseen ja analysointiin liittyvät asiat (Virtanen ym. 2015, 14; Salovaara, Leinonen & Silén 2021, 374). Jalosen (2015, 52) mukaan tiedolla johtamisen haasteet liittyvät liialliseen informaatioon, epärelevanttiin tai hyödyttömään informaatioon sekä tietoon liittyvään vallan näkökulmaan. Lisäksi tieto ei välttämättä ulotu päätöksenteon tasolle asti tai tieto ei tuota arvoa muuttaen konkreettisesti toimintaa (Salovaara ym. 2021, 374).

Lisäksi tiedolla johtamiseen liittyy vahvasti sosiaalinen ulottuvuus, jossa vaikuttavat ihmisten asenteet, käyttäytyminen, mielipiteet sekä tiedon ja tietämyksen sirpaleisuus yhteiskunnassa (Stamoulis ym. 2020, 1480). Kosonen (2019, 5, 9)

sekä Käpylä ja Salenius (2013, 35) nostavat esiin ihmisen inhimilliseen ja osin tiedostamattomiin tiedon käyttöön liittyviä rajoitteita ja haasteita, kuten tiedon tietoisista sivuuttamista tai tietoon yliluottamista, jotka vaikuttavat tiedolla johtamiseen ja tietoperusteiseen päätöksentekoon. On hyvä olla myös tietoinen, että tietoon liittyy aina sidonnaisuuksia ja valtasuhteita, jotka näyttäytyvät suhteessa tiedon jakamiseen, hyödyntämiseen ja painotuksiin (Käpylä & Salenius 2013, 16).

2.3 Tiedolla johtamisen digitaaliset työvälineet

Tiedolla johtamiseen vaikuttaa keskeisesti organisatoriset tekijät, joista yhtenä keskeisenä tekijänä nousevat tiedolla johtamisen työvälineet. Kulttuurilla ja teknologialla on keskeinen merkitys tiedolla johtamisessa ja sen arvo on korostunut palvelu- ja tietointensiivisten alojen toimijoita ja organisaatioita integroivassa systeemissä kokonaisuudessa (Al-Busaidin & Olfmanin 2017,111, 127-128). Stamoulis ym. (2020, 1484) mukaan tiedolla johtamisen erilaisiin tarpeisiin on jo tällä hetkellä runsaasti erilaisia työvälineitä. Teknologiset tiedolla johtamisen työvälineet liittyvät muun muassa työntekijöiden osaamiseen, asiantuntijaverkostoihin, työprosesseihin, hakuohjelmiin ja tietovarastoihin (Zhu & Thomassen 2018, 143; Al-Busaidin & Olfmanin 2017,111 & 127-128).

Stamoulis ym. (2020, 1484) kuvaavat, että monet näistä työvälineistä kuitenkin pohjautuvat menneisyyteen liittyvien tietojen tarkasteluun tai tilastolliseen analyysiin, kuten Lindsayn (2012, 160) esiin nostamat erilaisia tietoa ja raportteja tuottavat hyvinvointipalvelujen dashboardit. Sen sijaan aiemmin tarkasteltua kokemustietoa, mielipiteitä, ajankohtaista tietoa mahdollistavia tiedolla johtamisen työvälineitä ja toimintamalleja on vähemmän (Stamoulis ym. 2020, 1484).

Bonabeaun (2009, 52) mukaan useimpiin organisaatioiden kohtaamiin haasteisiin on löydettävissä ratkaisuja hyödyntämällä monimuotoista asiantuntijuutta ilmentävää kollektiivista älykkyyttä. Avoimen innovaation ja joukkoistamisen periaatteita toteuttavat sosiaaliset innovaatiot ovat vauhdittaneet julkishallinnon muutosta kohti vahvempaa demokratian ja osallisuuden mahdollistamista (Cingolani & Hildebrandt 2022, 1) ja yhteiskehittäminen monimuotoisen toimijaverkoston ja asiakkaiden kanssa on yleistynyt (Zhu & Thomassen 2018, 143). Tulevaisuu-

dessa julkishallinnossa tullaan hyödyntämään entistä enemmän yhteiskehittämisen hajautettua verkostorakennetta (Skaržauskiené 2022, 113) ja tiedolla johtamisen teknologioilla voidaan tukea tietopohjan rakentumista entistä vahvemmin alhaalta päin suuntautuvaksi (Stamoulis ym. 2020, 1480).

Skaržauskiené (2022, 97, 100) tarkastelee julkisten organisaatioiden kollektiivista älykkyyttä systeemisesti mikro- ja makrotasojen kautta, joista makrotasolle sisältyvät teknologiset järjestelmät. Kollektiivisen älykkyyden vahvistamisen keskeisenä onnistumisen edellytyksenä on tätä tukevan teknologisten ratkaisujen ja työvälineiden kehittäminen ja hyödyntäminen (Bonabeaun 2009, 52; Skaržauskiené 2022, 113). Yhteisen työn tarkoitusta palvelevalla tiedolla johtamisen järjestelmillä voidaan vahvistaa toimijoiden välistä integraatiota, parantaa tiedon laatua (Azlina, Rozi, Rusli & Masrah 2016, 184) sekä edistää tuottavuutta, tehokkuutta ja onnistuneiden yhteistyömallien skaalautumista (Skaržauskiené 2022, 113). Lisäksi teknologiaan liittyvät tiedolla johtamisen työvälineet auttavat käyttäjälähtöisen tiedon hallitsemisessa ja hyödyntämisessä (Zhu & Thomassen 2018, 143).

Teknologisten tiedolla johtamisen työvälineiden avulla voidaan vahvistaa yhteisöjen kyvykkyyttä, edistää digitaalisesti hajautetun tiedon luontia, itseorganisointumista ja kollektiivisten ratkaisujen syntymistä erityisesti haasteissa, joihin tarvitaan kollektiivista tietoisuutta, yhteistä ponnistelua ja yhteisvastuullisuutta (Skaržauskiené 2022, 99, 113). Brar ym. (2023, 17) mukaan esimerkiksi yhteisölliset digitaaliset alustat ovat kuroneet tutkimuksen, käytännön ja päätöksenteon kuiluja ja edistäneet yhteistä oppimista sekä tuottaneet parempaa hyötyä tuottavia ratkaisuja yhteisön hyväksi. COVID-19- pandemian aikana saatiin myös positiivisia kokemuksia digitaalisten työkalujen käytöstä, joissa hyödynnettiin monimuotoisesti erilaisia datan lähteitä sekä laaja-alaisesti toteutunutta osallisuutta (Godinho ym. 2021, 3).

2.4 Tiedolla johtaminen lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa

Tiedolla johtamista määrittelee sille asetettu konteksti, joka voi tilanteesta riippuen tarkoittaa laajaa kokonaisuutta, organisaatiota tai tiettyä tarkasteltavaa

asiaa (Ritvanen ym. 2014, 129). Tämän hetken julkisjohtamisessa painottuu erityisesti kokonaisuuksien tarkastelu ja verkostovaikuttavuuteen tähtäävien ratkaisujen ja toimintamallien edistäminen (Jalonen ym. 2022, 109). Tämä opinnäyte työ tarkastelee tiedolla johtamista lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen näkökulmasta, joten on tarpeen tarkastella myös lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen kontekstia, tiedolla johtamisen nykytilaa ja haasteita.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelut muodostavat osaltaan moniulotteisen ja moniorganisatorisen toisiinsa kytkeytyneen ekosysteemin, jonka hallinta ja johtaminen on osin haastavaa (Kanste ym. 2014, 323). Jalosen ym. (2022, 110) mukaan perinteiset hallinnon rakenteet luovat osaltaan haasteita päätöksenteon, resurssien jaon ja politiikan toimeenpanon näkökulmista. Vartiainen ym. (2016, 228) puolestaan tuovat esiin miten vahva professionaalisuus, julkinen intressi, sääntely, resurssit ja poliittinen ohjaus tuovat oman erityispiirteensä julkisten hyvinvointipalvelujen johtamiseen sosiaali- ja terveyspalvelujen näkökulmasta.

Tiedolla johtaminen nähdään keskeisenä tekijänä julkisten palvelujen tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamisessa (Jalonen 2015,40). Hyvinvointipalveluiden näkökulmasta toiminta on tuottavaa, kun asukkailla saatavilla laadukkaita ja kustannustehokkaita palveluita (Ikonen 2020, 71). Tiedolla johtamisen nähdään edistävän kyvykkyyttä kohdata väestörakenteen muutoksesta aiheutuvia haasteita, jotka liittyvät muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kysynnän ja kustannusten kasvuun, palveluiden saatavuuteen ja laadun turvaamiseen (Hujala & Laihonon 2021, 203). Strategisena elementtinä tiedolla johtamisella pyritään sosiaali- ja terveydenhuollon tietovarantojen entistä parempaan hyödyntämiseen kansalaisten hyvinvoinnin ja vaikuttavien palvelujen saavuttamiseksi, eri tieteenalojen ja organisaatiokulttuurien integroimiseksi ja yhteisen tiedon muodostuksen vahvistamiseksi (Hujala & Laihonon 2023, 25-26).

Tiivistäen voidaan todeta, että tiedolla johtamisella on merkittävä rooli sosiaali ja terveydenhuollon uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Huomion arvioista on kuitenkin, että tiedolla johtamisen todellisista vaikutuksista tehtyjä tutkimuksia muun muassa julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisen

alueella on vähäisesti. Tämän tyyppisiä tutkimukset ovat tulevaisuudessa kriittisiä tiedolla johtamisen investointien perustelemisessa. Lisäksi tulevaisuudessa tiedolla johtamisen tutkimuksen tulisi kohdistua eri tasot huomioiden, organisaatio-rajat ylittäen laaja-alaisemmin tarkastelemaan kestävän ja oikeudenmukaisemman sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän rakentamiseen. (Hujala & Laihonon 2021, 203, 215-216.)

Marinin hallitusohjelman yhtenä tavoitteena oli edistää lapsi- ja perheystävällisyyttä ja nostaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ensisijaiseksi tavoitteeksi (Valtioneuvosto 2023a). Samoin nykyisen Orpon hallitusohjelman tavoitteena on vahvistaa yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyttä (Valtioneuvosto 2023b). Tätä tavoitetta kohden kuljetaan lapsiperhestrategialla ja sen toimeenpanolla, joka korostaa tiedolla johtamisen tärkeyttä osana päätöksentekoa sekä päätösten vaikutusten arviointia (Valtioneuvosto 2021a, 15). Tämä tukee Autioniemen (2022, 44, 46) kuvaamaa tiedollista tilivelvollisuutta, jolla tarkoitetaan tietämystä asioista, joista hallinto kantaa vastuun kansalaisille. Lapsistrategian linjaukset tiedolla johtamisesta rakentavat positiivista muutoskehitystä, sillä Kansten ym. (2014, 330-331) mukaan tällä hetkellä lapsia, nuoria ja perheitä koskevaa päätöksentekoa ohjaa tutkimustiedon ja kokemustiedon sijaan taloudellinen tilanne ja luottamushenkilöiden näkemykset.

Kansallisen lapsistrategian linjauksissa tiedolla johtaminen ja tietopohja on nostettu esiin tärkeäksi tukipilariksi edistettäessä lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa sekä lapsi- ja perhelähtöisten palvelujen kehittämistä. Yhdenvertaisuuden edistämiseksi tarvitaan tietopohjaa hyvinvoinnin polarisaatiosta ja sen syistä sekä tietoon pohjautuvaa toimintaa hyvinvointierojen kaventamiseksi. (Valtioneuvosto 2021a, 18, 24.) Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa tiedolla johtamisen kautta haetaan myös ratkaisuja niukkojen resurssien kohdentamiseen, kokonaisvaltaisen ymmärryksen muodostamiseksi sekä yksilöllisen ja ennakoivan tuen mahdollistamiseksi (Redden, Dencik & Warne 2020, 512).

Yleisesti tunnistetut tiedolla johtamisen haasteet liittyvät tiedon ajantasaisuuteen, relevanttiuteen, luotettavuuteen ja tietoähkyyn (Vakkala & Palo 2016, 187-189). Heinonen, Ikonen, Kaivosoja & Reina. 2018, 114 kuvaavatkin, että lasten, nuor-

ten ja perheiden hyvinvointipalveluiden tiedolla johtamisen edellytyksenä on laadukas ja saavutettavissa oleva tieto, jonka todellinen arvo muodostuu tiedon kokonaisuuden ja alan laaja-alaisen tuntemuksen integroitua niin johtamisen, päätöksenteon kuin asiakastyön tasoilla. Lapsi- ja perhepalvelujen keskeiset tiedon alueet koskevat kohderyhmän elämäntilannetta, elinympäristöä, kasvua ja kehitystä, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta sekä palvelujen kohtaantoa tarpeisiin vastaavina ja laadukkaina. Lisäksi tarvitaan tutkittuun tietoon pohjautuvia ja vaikuttavaksi todettuja toimintatapoja ja työmenetelmiä. (Heinonen ym. 2018, 113.) Lapsia, nuoria ja perheitä sekä toimintaympäristöä kuvaavan tiedon lisäksi tarvitaan tietoa toimintakulttuureista, henkilöstöstä, osaamisesta ja jatkuvasta oppimisesta, resursseista (Heinonen ym. 2018, 113).

Laihonen & Kokko (2023, 14) kuvaavat julkisen sektorin tiedolla johtamisen muodostuvan kansallisen tason tiedon hallinnasta ja prosesseista. Julkisen sektorin tiedolla johtaminen tuo yhteen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita, jotka sekä tuottavat että hyödyntävät tietoa toiminnassaan. Hyvinvointipalveluihin keskeisesti kytkeytyneet sosiaali- ja terveydenhuolto ilmentää tietointensiivistä alaa, jossa toimitaan pohjautuen tietoperusteisesti (Vakkala & Palo 2016, 187-189). Suomessa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluja koskevaan tietopohjaan sisältyy systemaattisesti monitasoisesti tuotettua tietoa. Kansallisella tasolla kerätään ja tuotetaan tietoa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista, terveydestä ja palveluista kuvaavia tilastojen rekistereiden sekä indikaattoreiden avulla. Lisäksi tietoa kerätään alueellisesti (hyvinvointialueiden), palveluntuottajien, toimintayksiköiden ja yksilön tasoilta. (Heinonen ym. 2018, 116.) SOTE-tietopaketti toimivat palvelujen järjestäjän ohjaustyökaluna, joissa tietoa hyödynnetään sekä tuotetaan toimintojen, palveluryhmien ja eri palvelujen näkökulmista (Jokiranta ym. 2020, 72).

Varsin kattavasta tietopohjasta huolimatta on kuitenkin todettu, että lapsia ja nuoria koskeva tieto on osin hajallaan eikä sitä voida hyödyntää tarkoituksenmukaisella ja arvoa tuottavalla tavalla (Valtioneuvosto 2021b, 49). Osaltaan tiedon hajanaisuuteen ja hyödyntämisen haasteisiin vaikuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien pirstaleisuus ja hierarkiset rakenteet (Vakkala & Palo 2016, 187-189) sekä tieteenalojen välillä olevat suuret erot tietoon pohjautuvasta toi-

minnasta ja tutkimusorientaatiosta (Ikonen 2022, 79). Lisäksi yksittäisten palvelujen tai indikaattoriin sijaan tarvittaisiin yhteistä tilannekuvaa muodostavaa tietoutta laajemmista kokonaisuuksista kattaen toimijat moniulotteisesti ja hallinnon-rajat ylittäen. Sama yhteen kokoavan tilannekuvan puute näyttäytyy systeemisesti monitasoisesti niin kansallisesti, alueellisesti kuin yksilötasolle ulottuvassa asiakastyöskentelyssä. (Heinonen ym. 2018, 119.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tuo mukanaan myös uudenlaisen tarpeen muodostaa yhteistä tietopohjaa hyvinvointialueiden ja kuntien yhdyspinnalle, jotta lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja turvaaminen mahdollistuu tiiviissä yhteistyössä. Lasten, nuorten ja perheiden tiedolla johtamisen edellytysten parantaminen edellyttää kehittämistyötä monitasoisen tietopohjan kehittämistä kattavuuden, tiedon integroimisen ja laadukkuuden parantamiseksi. Tietoa tarvitaan palvelujen järjestämiseksi, tuottamiseksi, ohjauksen, valvonnan, vaikutusten arvioinnin, seurannan tarpeisiin. (Heinonen ym. 2018, 116.) Tarvitaan pitkäjänteistä kehittämistyötä vakiintuneiden tietotuotannon rakenteiden ja työvälineiden luomiseksi (Heinonen ym. 2018, 119). Lapsistrategiassa yhtenä toimenpiteenä esitetäänkin tiedolla johtamisen tarpeita vastaavan ja lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan tietokokonaisuuden ja tietoportaalien kehittämistä (Valtioneuvosto 2021b, 49). Lisäksi lapsibudjetoinnin ja lapsivaikutusten arvioinnin voidaan katsoa toimivan yhdenlaisina kokonaiskuvaa muodostavina tiedolla johtamisen välineinä (Jokiranta ym. 2020, 15).

Tiedon liikkuvuuden edistäminen on keskeistä kehitettäessä hyvinvointipolitiikkaa ja julkisen hyvinvointialan käytännön toimintaa. Nykykäsityksen mukaan lineaaristen mallien sijaan tiedolla johtamista tulisi lähestyä monisuuntaisuuden, kompleksisuuden ja sosiaalisten prosessien kautta (Haynes ym. 2020, 134). Vakala ja Palo (2016, 223) ovat tarkastelleet tietoperustaisuutta ja tietokulttuuria sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta. He yhtyvät näkemykseen, jossa tulevaisuudessa tarvitaan entistä enemmän kokonaisvaltaista tiedon liikkuvuutta, avoimuutta ja vuorovaikutteisuuden edistämistä moniulotteisesti ja huomioiden organisaation ulkopuolella olevan tiedon sekä asiakastiedon hyödyntämistä. Vartiainen ym. (2016, 254) kuvaavat sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden tarvetta siirtyä byrokraattisesti eetoksesta kohti demokraattista eetosta, jossa

keskiössä ovat vaikuttavuus, tasavertaisuus, osaamisen jakaminen ja laaja-alainen osallisuus huomioiden myös palvelujen käyttäjät.

Abma, Cook, Rämngård, Kleba, Harris ja Wallerstein (2017, 501) kuvaavat, että yhteiskunnallisen vaikuttavuuden saavuttamiseksi tarvitaan dynaamisia yhteistyön muotoja palvelun käyttäjien, yhteisön jäsenten, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten, päättäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. Laaja-alaiseen osallisuuteen ja demokraattisuuteen peilaten lasten ja nuorten roolia tiedon tuottajina ja hyödyntäjinä tulee vahvistaa monitoimijaisessa yhteistyössä (Iivonen & Pollari 2022, 13; Heinonen ym. 2018, 117). Osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin löytyy oikeudellinen pohja YK:n lapsenoikeuksien sopimuksesta sekä kansallisesta lainsäädännöstä (Iivonen ja Pollari 2022, 13, 24; Jokiranta ym. 2020, 15).

Osallisuuteen ja vaikuttamiseen on erilaisia toimintatapoja välineitä olemassa ja vakiintuneesti käytössä, mutta näitä tukevia rakenteita ja välineitä tulee edelleen kehittää vahvistaen myös entistä vahvemmin erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden äänen esiin tuomiseksi. Jaffe ja Loebach (2023) nostavat esiin yhteisöjen ja käytännön tarpeista lähtöisin osallistavan toimintatutkimuksen edistämisen tärkeyden lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen kontekstissa. Lisäksi Hujalan ja Laihosen (2021, 216) mukaan muun muassa tiedolla johtamista koskevaa tutkimusta tulisi suunnata entistä enemmän yhteiskunnassa tai organisaatioissa kompleksisuutta ilmentäviin ongelmiin sekä tiedolla johtamisen todellisiin vaikutuksiin.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa ja tuottaa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla yhteen kokoavaa tutkimustietoa kokemustietoa hyödyntävistä tiedolla johtamisen digitaalisista työvälineistä lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen näkökulmasta. Opinnäytetyön tuloksien tavoitteina on hyödyttää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen tiedolla johtamisen kehittämistä, kokemustiedon hyödyntämistä osana tiedolla johtamisen kokonaisuutta sekä vahvistaa kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden kehittämiseen tähtäävää työtä.

Opinnäytetyössä vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä käytetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluissa kirjallisuuskatsaukseen perustuen?
2. Mitä hyötyä kokemustietoa hyödyntävistä tiedolla johtamisen digitaalisista työvälineistä on lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen näkökulmasta?

4 MENETELMÄLLINEN TOTEUTUS

4.1 Toimeksiantajan kuvaus

Opinnäytetyön toimeksiantajana ja yhteistyökumppanina toimii Itla, Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö. Itla on kansallinen toimija, joka edistää ja tukee lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia, yhdenvertaisuutta ja asemaa luoden lapsille parempaa tulevaisuutta. Itla tukee Suomen kehittymistä kohti lapsimyön-teiseksi yhteiskunnaksi tuottamalla ja hyödyntämällä tutkittua tietoa, edistämällä systeemistä muutosta ja vaikuttavuuteen tähtäävää innovaatiotoimintaa. Itla kou-luttaa sekä toimii tutkimuksen, päätöksenteon ja käytännön vuoropuhelun edis-täjänä ja yhteen tuojana. Itlan toiminnan perustana ovat lasten oikeudet, eettisyys ja yhdenvertaisuus, kumppanuus, dialogisuus, tutkittu tieto sekä kansainvälisyys (Itla 2023c.)

Itlan ja Oulun yliopiston yhteistyön kautta on käynnistetty yhteisövaikuttavuuteen (collective impact) perustuvia lapsiperhepalvelujen kehittämiseen tähtäävä alu-eellinen oppimisverkosto. Alueellisen oppimisverkoston tavoitteena on alueillaan edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja pärjäävyyttä luomalla hallin-nonrajat ylittävää yhteistyötä ja erilaisia yhteistoiminnan muotoja. Alueellisen op-pimisverkoston toiminta pohjautuu systeemin sisältäpäin kumpuavaan kehittämi-seen ja tarpeisiin vastaamiseen hyödyntäen tiedon ja toimijoiden monimuotoi-suutta. (Itla 2023b.)

Alueellisen oppimisverkoston toiminnan yhtenä keskeisenä elementtinä ja tavoit-teena on edistää lapsiperheiden palvelujen tiedolla johtamista erityisesti ilmiöpe-rustaisesti ja ennakkoinnin näkökulmasta. Tiedolla johtamisen edistämiseksi ja alueellisen oppimisverkoston kehittämisen ja toiminnan tueksi on kehitetty digi-taalinen ennakkoinnin tilannekuvatyökalu, Näkymä.(Itla 2023a.)

Näkymä- tilannekuvatyökalu kokoaa yhteen kokemustietoa hyödyntäen alueelli-sia havaintoja lasten, nuorten ja perheiden arjesta. Työkalu yhdistää kansallisesti avoimesti saatavilla olevaa indikaattoritietoa hyödyntämällä tekoälyä, sekä mah-dollistamalla alueellisten tietovarantojen ja monialaisen asiantuntijatiedon integ-roimisen tilannekuvan muodostamisessa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoin-nista. (Itla 2023a.)

Näkymä- tilannekuvatyökalu auttaa alueellisia toimijoita tunnistamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia vahvistavia ja haastavia tekijöitä sekä ilmiöitä ja niihin liittyvää relevanttia tietoa. Näkymä- tilannekuvatyökalu tukee alueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen järjestämistä ja jatkuvaa kehittämistä entistä paremmin tarpeisiin vastaaviksi sekä oikea-aikaisemmin kohdentuviksi. Näkymä- tilannekuvatyökaluun muodostuvaa tietoaineistoa voidaan hyödyntää lisäksi uuden tutkimustiedon tuottamisessa. (Itla 2023a.) Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa kirjallisuuskatsauksen tuottamien tuloksien kautta Näkymä- tilannekuvatyökalun kehittämistyötä tukevaa ja hyödyttävää tietoa.

4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tämä opinnäytetyö edustaa otteeltaan tutkimuksellisesta opinnäytetyöstä, jossa huomioitiin Vilkan (2021, 30-31) yleisesti tieteelliselle tutkimukselle asetettuja reunaehtoja, kuten teoreettisen viitekehyksen hyödyntämistä sekä tutkimuskohteen määrittelyn myötä pyrkimystä tuottaa tutkimuksen kautta uutta tietoa ja hyötyä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusorientaatiolla ja kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmää hyödyntäen.

Laadullinen tutkimusorientaatio ja kuvaileva kirjallisuuskatsaus menetelmällisenä valintana tukevat opinnäytetyölle määriteltyä tarkoitusta ja tavoitteita luoda kokonaiskuvaa kokemustietoa hyödyntävistä tiedolla johtamisen digitaalisista työvälineistä lasten, nuorten julkisten hyvinvointipalvelujen viitekehyksestä. Vilka (2021, 120, 150) sanoittaa laadullisen tutkimuksen pyrkivän totuuden sijaan löytämään merkityksiä, selittämään ilmiöitä ja muodostamaan uusia tulkintoja tutkimuskohteesta. Salminen (2011, 3) puolestaan kuvaa kirjallisuuskatsauksen mahdollisia hyötyjä, kuten tutkimusaiheeseen liittyvän kokonaiskuvan muodostumisen, teoriapohjan kehittymisen tai ongelmien esiin nostamisen.

Salminen (2023, 3-4) tiivistää, että kirjallisuuskatsauksessa on kysymys tutkimusten tutkimisesta. Tieteellistä tutkimusta leimaavat tietystä määrin pirstaleisuus ja yhteisvaikuttavuuden puute, johon kirjallisuuskatsauksien on koettu toimivan yhtenä ratkaisukeinona. Vilka (2023, 11-12) kuvaa kirjallisuuskatsauksen edistävän jo olemassa olevan tutkimustiedon yhteen kokoamista, tiivistämistä ja yhdis-

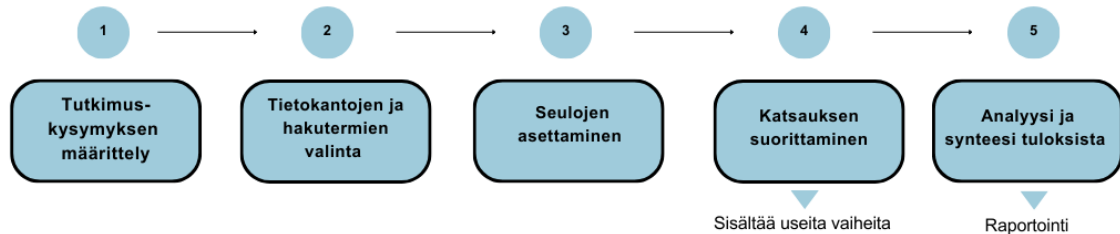
tämistä. Kirjallisuuskatsaukselle ominaista on monimenetelmällisyys ja analyyttinen tutkimusorientaatio, jossa edellytetään suunnitelmallisuutta, kriittisyyttä ja systemaattisuutta. Kattokäsitteenä kirjallisuuskatsaus pitää sisällään useita erilaisia kirjallisuuskatsauksen tyyppisiä, joilla jokaisella on yksilöllisiä ominaisuuksia. Salminen (2023, 6) kuitenkin toteaa, että kaikille kirjallisuuskatsauksen tyypeille yhteistä on vaiheittaisen etenemisen kautta tiedon tiivistäminen ja uuden tiedon muodostaminen.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena integratiivisella orientaatiolla. Vilkan (2023, 21-22) mukaan kuvailevan kirjallisuuskatsauksen ytimessä on ymmärryksen lisääntyminen, joka suhteutuu myös tutkijan oman ymmärryksen lisääntymiseen ja oivalluksiin katsausprosessin edetessä. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen kautta voidaan luoda kokonaiskuvaa tutkimuskohteesta, tarkastella sen tilaa tieteenalalla sekä nostaa esiin tutkimusteemaan liittyviä mahdollisista ristiriitaisuuksista, jatkotutkimusaiheita ja tutkimustiedon katvealueita. Lisäksi kuvailevalla kirjallisuuskatsauksella voidaan tarkastella tutkimuskohteeseen liittyviä keskeisiä käsitteitä ja niiden välisiä suhteita tai tarkastella tutkimuskohteeseen liittyvää kehityshistoriaa.

Katsaustyypeistä kuvaileva kirjallisuuskatsaus pyrkii kuvaamaan tutkittavaa kohdetta laaja-alaisesti ja monipuolisesti. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa hieman vapaamman aineiston valinnan ja aineistolähtöisesti tutkimuskysymysten täsmentymisen katsausprosessin edetessä (Vilka 2023, 22, Salminen 2014; 6, 8). Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta eivät velvoita systemaattisen kirjallisuuskatsauksen edellyttämät tiukat ja tarkkarajaiset säännöt, mutta erityisesti integratiivisessa orientaatioissa toteutuksessa voidaan hyödyntää systemaattisen kirjallisuuskatsaukseen sisältyvää suunnitelmallista prosessia ja metodologiaa. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa väljemmät tutkimuskysymysten asettelun sekä joustavammat kriteerit tutkimusaineiston valikointiin ja seulomiseen. (Salminen 2014, 6, 8.)

Opinnäytetyön kuvaileva kirjallisuuskatsaus toteutettiin integratiivisella orientaatiolla mukailen Finkin mallin mukaista prosessia ja vaiheita (Salminen 2011, 10; Salakari 2020), joka on kuvattu havainnollistaen kuviossa 1. Kirjallisuuskatsauksen kolme ensimmäistä vaihetta liittyvät tutkimusaiheeseen ja tutkimuskysymysten

määrittelyyn sekä kirjallisuuskatsauksen toteuttamissuunnitelmaan sisältäen hakutermien ja seulojen asettamisen. Tämän jälkeen suoritetaan varsinainen katsaus, johon itsessään sisältyy useita vaiheita. Kirjallisuuskatsauksen viimeinen vaihe sisältää valitun aineiston analyysin ja synteessin muodostamisen sekä raportin kirjoittamisen ja julkaisun. (Salminen 2011, 10; Salakari 2020; Vilka 2023, 38.)

Kuvio 1. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet Finkin mallia mukailien (Salminen 2011, Salakari 2020)

4.3 Aineiston hankinta

Opinnäytetyön aineiston hankinnassa pyrittiin menettelytapaan, joka tukee kirjallisuuskatsauksille aina tietyissä määrin ominaisia ominaisuuksia, kuten läpinäkyvyyttä, tarkkuutta ja järjestelmällisyyttä. Vilka (2023, 14-15, 42) kuvaa kirjallisuuskatsauksen toteuttamisen edellyttävän suunnitelmallisuuden ja systemaattisuuden lisäksi kriittisyyttä. Kriittistä orientaatiota edustaa tutkimustyön tekijän jatkuva reflektointi ja tutkimuksellinen herkkyyks kirjallisuuskatsauksen toteutuksen edellyttämien päätöksien, valintoja äärellä ja eteenpäin viemisessä. Kirjallisuuskatsauksen yksi kriittisistä kohdista liittyy tietokantojen valintaan ja käytettävien käsitteiden määrittelyyn.

Opinnäytetyöhön liittyvä aihealuetta taustoittava tietoperustan laatiminen toimi kirjallisuuskatsauksen toteutuksessa ohjaavana tekijänä. Perehtyminen aiheeseen liittyvään aiempiin tutkimuksiin kasvatti ymmärrystä opinnäytetyön aiheesta eri ulottuvuuksineen ja toi näkyväksi aiheeseen linkittyviä keskeisiä käsitteitä. Tämän kautta vahvistui yleiskuva, että tietojohdaminen on tieteenalana vielä suhteellisen tuore sekä osin käsitteiltään vakiintumaton.

Opinnäytetyön teemaan liittyviä keskeisiä osatekijöitä, kuten kokemustietoa ja laajaan osallisuuden mahdollistavaa tiedolla johtamista voidaan riippuen tarkastelun näkökulmasta kuvata hyvin monimuotoisin käsittein. Aiempiin tutkimuksiin tutustuminen nosti esiin, että opinnäytetyön aihe pitää sisällään useita samanaikaisesti huomioitavia ulottuvuuksia, joka edellyttää varsin poikkitieteellistä lähestymistapaa. Opinnäytetyön tietoperustan muodostaminen toi esiin, että opinnäytetyön aihetta käsittelevä tutkimustieto on pääsääntöisesti englannin kielistä ja ajoittui lähimenneisyyteen. Nämä huomiot ohjasivat rajaamaan kirjallisuuskatsauksen aineiston sisältämään vain englanninkielisiä artikkeleita viimeisen kymmenen vuoden ajalta.

Opinnäytetyön aihe ja tutkimuskysymykset itsessään sisältää useita määrittäviä tekijöitä, jotka osaltaan haastoivat hakusanojen yhdistelmien ja hakufraasien muodostusta. Relevanttien hakusanojen ja tietokantojen pohtimisessa hyödynnettiin Lapin ammattikorkeakoulun informaation asiantuntemuksellista tukea ja ohjausta. Ennen kirjallisuuskatsauksessa käytettävien hakusanojen ja tietokantojen varsinaista valintaa suoritettiin testihakuja LUC-Finnassa erilaisia hakusanoja ja hakufraasien kombinaatioita käyttäen. Taulukkoon 1. on kuvattu kirjallisuuskatsauksen aineiston hankinnassa käytetyt hakusanat, jotka osaltaan tuovat esiin tieteellisissä julkaisuissa käytettyjen käsitteiden monimuotoisuutta. Varsinaisen käytetty hakulauseke riippui käytetystä tietokannasta, mutta jokaisessa tietokantaan tehdyssä aineistohaussa käytettiin hakusanojen yhdistämiseen taulukosta nähtävää Boolean logiikkaa. Lisäksi kaksi- tai kolmesanaisissa käsitteissä käytettiin fraasihakuun tarkoitettuja lainausmerkkejä.

Taulukko 1. Kirjallisuuskatsauksen hakusanat

Käsite	Käsitettä kuvaavat hakusanat
Tiedolla johtaminen	"knowledge management" OR "knowledge sharing" OR "collective knowledge management" OR "collaborative knowledge management" OR "data-driven decision-making" OR "knowledge utilization" OR "participatory information governance" OR "participatory knowledge management"
Hyvinvointipalvelut	"public welfare" OR "welfare services" OR "public service delivery" OR "family services" OR ehealth OR e-welfare OR "e-child welfare"
Lapset, nuoret ja perheet	child OR children OR youth OR adolescent OR family OR families
Kokemustieto	"experiential knowledge" OR "collective intelligence" OR crowdsourcing OR "implicit knowledge" OR "tacit knowledge" OR "community-engaged knowledge" OR "informal knowledge" OR "stakeholders knowledge" OR participation OR "antisipatory knowledge" OR "interorganizational knowledge"
Digitaaliset työvälineet	"digital tool" OR "digital innovation" OR "Information and communication technology" OR ICT OR "digital technology" OR platform OR application OR "digital solution" OR "online tool" OR "knowledge hub" OR "digital systems" OR "collaboration tool" OR "sociotechnical system" OR "technological innovation" OR "digital innovation" OR "web-based" OR "virtual networks"

Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytettävien tietokantojen valikoitumisessa huomioitiin opinnäytetyön aiheen moniulotteisuuden ja monitieteellisyyden edellytykset sekä tietokantojen laajuus. Opinnäytetyön aiheen kannalta tietokantojen tuli yhtäläillä linkittyä hyvinvointialan, johtamisen ja hallinnon kuin teknologian tieteenaloihin ja konteksteihin. Valittuihin tietokantoihin tuli olla käyttöoikeus Lapin ammattikorkeakoulun opiskelijana ja näiden osalta osuvimpien tietokantojen löytymiseen hyödynnettiin testihakuja LUC-Finnassa.

Opinnäytetyön aineiston keruu toteutettiin syksyllä 2023 hyödyntäen Taylor & Francis Online-, ABI/INFORM collection-, PubMed- ja Sage Journals- tietokantoja. LUC-Finnassa toteutettujen testihakujen yhteydessä löydettyjä opinnäytetyön kannalta relevantit aineistot otettiin myös mukaan aineistoon seulonnan alkuvaiheesta lähtien. Lisäksi aineiston hankinnassa hyödynnettiin manuaaliha-

kuna tekoälypohjaisia Elicit- tutkimusassistentti sovellusta. Elicit- sovellusta hyödynnettiin täydentävänä aineiston keruuna prosessin loppuvaiheessa ja tavoittelun mahdollisia uusia näkökulmia jo seulottuun ja valikoituun aineistoon. Elicit-ohjelmassa haku toteutetaan määrittelemällä kysymys, johon ohjelma ehdottaa tekoälyä hyödyntäen tutkimusartikkeleita. Kysymys asetettiin Elicit-ohjelmaan seuraavasti “ *What kind of digital tools, utilising experiential data, are used in the children and families public welfare services?*”.

4.4 Aineiston valinta

Vilka (2023, 14-15, 42, 55) kuvaa kirjallisuuskatsauksen hakuprosessia jatkuvasti syventyvänä prosessina, jonka tuloksena katsaukseen valikoituu tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteiden kannalta relevanteimmat aineistot. Tietokantojen valinnan ja käytettyjen käsitteiden ohella, aineiston valinta on yhtälailla kriittinen kohta kirjallisuuskatsauksen toteuttamisessa. Kriittisyys linkittyy vahvasti tutkimusaineistoon valikoituvien aineistojen soveltuvuuden arviointiin. Kirjallisuuskatsauksen aineiston valintaan ja soveltuvuuden arviointiin liittyviä sisäänotto- ja poissulkukriteerejä on kuvattu taulukossa 2.

Keskeisenä tekijänä aineiston valintaa liittyy kriittiseen arvioon artikkelien tuottamaan hyötyyn ja arvoon opinnäytetyön tarkoituksen ja tutkimuskysymyksien kannalta. Aineiston valikoituvien aineistojen tuli yhtäaikaisesti tarkastella julkisiin lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluita, tiedolla johtamisen digitaalisia työvälineitä ja kokemustiedon hyödyntämistä. Valitun aineiston haluttiin edustaa suhteellisen tuoretta näkökulmaa, joten aineistoon otettiin mukaan julkaisut viimeisen kymmen vuoden ajalta. Aineiston valinnassa päädyttiin valikoimaan ainoastaan englannin kielisiä julkaisuja, koska aiheeseen aiempi perehtyminen nosti esiin, että tutkimusaihetta oli käsitelty varsin vähäisesti suomen kielellä. Saatavuuden näkökulmasta aineistoon valittujen artikkelien tuli olla saatavilla sähköisesti kokotekstiversioina ja maksuttomasti. Aineiston valinnalle ei oltu määritelty erityisiä metodologisia kriteereitä, joten niiden perusteella ei tehty aineiston seulontaa.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsauksen aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit

	Sisäänottokriteeri	Poissulkukriteeri
Näkökulma	Relevantti tutkimuskysymyksen kannalta.	Ei vastaa tutkimuskysymyksiin.
	Kontekstina lasten, nuorten ja perheiden julkiset hyvinvointipalvelut.	Ei koske lasten, nuorten ja perheiden julkisia hyvinvointipalveluja.
	Fokusoituu kokemustiedon hyödyntämiseen.	Ei käsittele kokemustiedon hyödyntämistä.
	Käsittelee digitaalista työvälinettä	Ei käsittele digitaalista työvälinettä.
Julkaisuvuosi	2013-2023	Julkaistu 2012 tai aiemmin.
Julkaisutyyppi	Vertaisarvioitu tutkimusartikkeli.	Muu kuin vertaisarvioitu tieteellinen julkaisu
Kieli	Englanti	Muu kieli
Saatavuus	Koko teksti saatavilla sähköisesti, maksuton.	Ei saatavilla sähköisesti, maksullinen.

Kirjallisuuskatsauksen aineiston hankintaa ja valinnan prosessia vaiheineen kuvataan PRISMA- kaavion mukaisesti kuviossa 2. Aineiston keruu valittuihin tietokantoihin tuotti yhteensä 399 artikkelia. Lisäksi tässä vaiheessa aineistoon otettiin mukaan LUC-Finnassa aiemmin toteutettujen testihakujen myötä poimittuja artikkeleita (51), jonka jälkeen aineiston kokonaislukumääräksi asetettiin 450 artikkelia. Viimeisessä vaiheessa ennen lopullisen aineiston valikoitumista toteutettiin vielä tietokantoja täydentävä haku hyödyntäen Elicit- sovellusta. Tekoälyä hyödyntävässä manuaalisesta aineistohausta lopulliseen aineistoon otettiin mukaan yksi artikkeli.

Aineistohaun tuottamaa tulosta lähdettiin seulomaan monivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa poistettiin kaksoiskappaleet (n = 3), jonka jälkeen tarkasteluun jäi 447 artikkelia. Seuraavassa vaiheessa aineistohaun kohteita tarkasteltiin otsikoiden ja tiivistelmien osalta. Tietokantoihin tehdyssä aineiston keruussa pystyttiin huomioimaan ja rajaamaan aineistoa sisäänottokriteerit huomioiden julkaisuvuosien, kielen, julkaisutyyppin ja saatavuuden mukaan. Tästä huolimatta otsikko-

ja tiivistelmiä koskevassa seulontavaiheessa huomattiin kaksi muun kielistä julkaisua sekä muutama konferenssi- tai kirjasuosittelujulkaisu.

Aineistoa seulottiin ensiksi karkean tason otsikko- ja abstraktiluvun perusteella. Artikkelien soveltuvuutta arvioitiin sisään- ja poissulkukriteereissä määriteltyjen näkökulmien mukaisesti. Mikäli artikkeli ei otsikon ja abstraktin perusteella vastannut tutkimuskysymyksiin tai sisältänyt sisäänottokriteerien mukaisia näkökulmaolttuvuuksia, hylättiin se aineiston seulonnan tässä vaiheessa. Otsikko- ja abstraktiluvun perusteella aineistoista hylättiin 360 kohdetta, jonka jälkeen koko teksti kattavaan seulontaan jäi 87 artikkelia.

Seuraavassa vaiheessa artikkelit luettiin läpi koko tekstien osalta tarkastellen niiden sisältöä kirjallisuuskatsaukselle asetettuihin näkökulmallisiin sisäänottokriteereihin. Lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa tiedolla johtamisen digitaalisia työvälineitä kokemustiedon näkökulmasta identifioitiin koko tekstien seulonnan kautta yhteensä 26 artikkelia. Tämän jälkeen toteutettiin vielä kriittistä aineiston arviointia suhteen opinnäytetyön tarkoitukseen, tutkimuskysymyksiin sekä artikkelin tuottamaan lisäarvoon kokonaisaineiston muodostumisen kannalta.

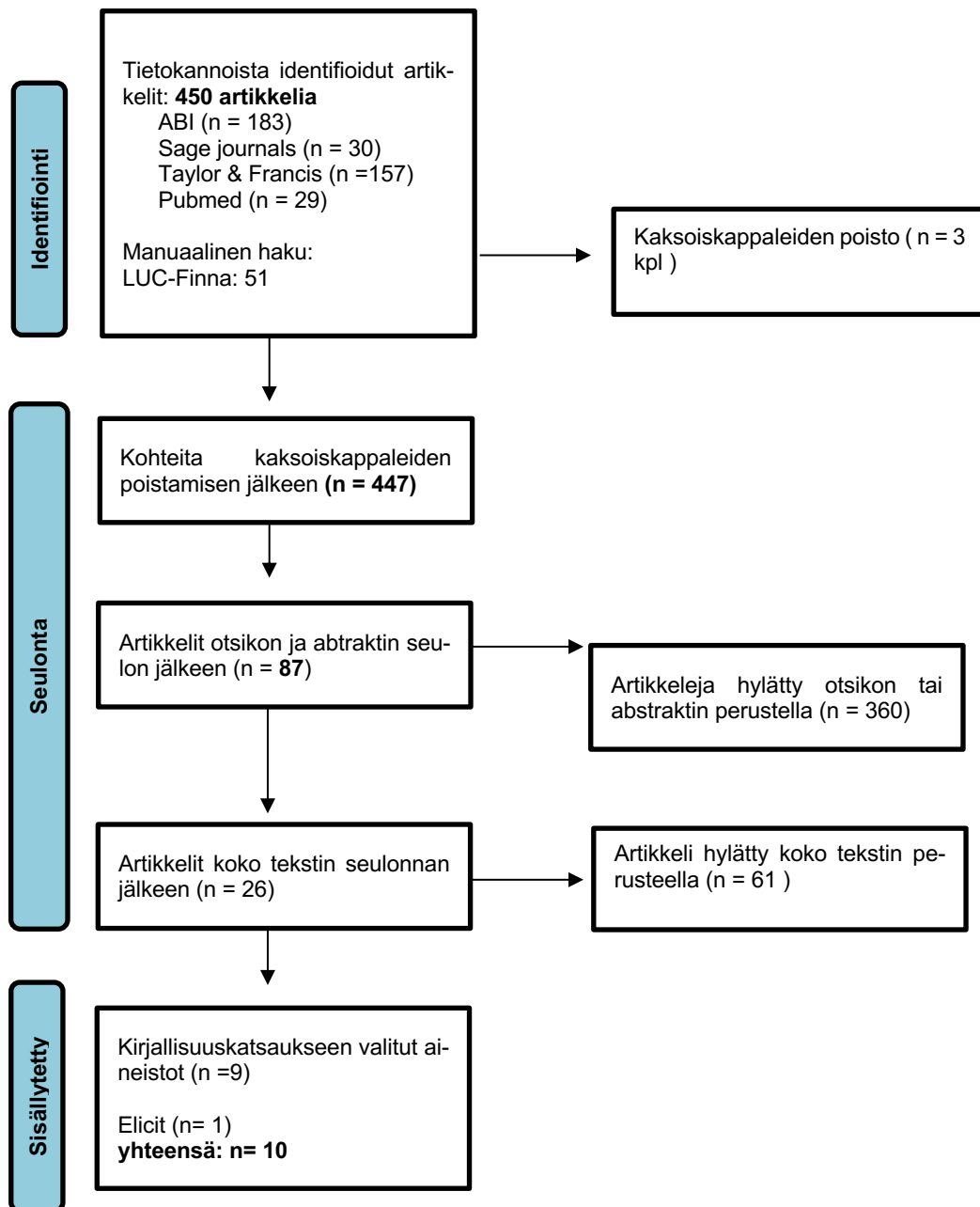
Lopulliseen aineistoon valikoitiin artikkeleita, jotka olivat tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymyksiensä kannalta relevantteja. Aineiston valinnassa huomioitiin erityisesti, että artikkelit asettuivat lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen kontekstiin muodostaen kokonaisuuden, joka huomioi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että sivistysalan näkökulmat. Terveystieteiden näkökulmasta artikkeleita oli huomattavasti enemmän, mutta aineiston valinnassa haluttiin tietoisesti pyrkiä tuomaan esiin tasavertaisemmin myös sosiaalihuollon ja sivistysalan näkökulmia. Mikäli useissa artikkeleissa oli käsitelty samaa aihetta, kuten esimerkiksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita, lopulliseen aineistoon valittiin vain yksi kyseistä aihetta käsittelevä artikkeli.

Aineiston valinnassa pyrittiin huomioimaan myös aineistokokonaisuuden esiin tuoma monimuotoisuus systemaattisesti tarkasteltuna mahdollisimman monitasoi-

sesti. Tällä tarkoitetaan kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten tiedolla johtamisen työvälineiden käyttämistä asiakkaan ja hänen lähiyhteisön tasoilta ulottuen kansalliselle tai jopa globaalille tasolle.

Lopullinen kirjallisuuskatsauksen aineisto muodostui 10 englannin kielisestä tieteellisestä vertaisarvioidusta artikkelista, jotka oli julkaistu vuosina 2018-2023. Maantieteellisesti tarkasteltuna artikkelit edustavat moninäkökulmaisuuksia, mutta kohdistuen kuitenkin pääasiallisesti kehittyneiden maiden kontekstiin.

Aineiston luotettavuuteen vaikuttaen todetaan, että arvioiden artikkelien tuottama lisäarvoa mukaan otettiin myös kolme artikkelia, jotka löyhästi tulkiten edustivat sisääntokriteereitä, mutta toivat aineistoon selkeästi diversiteettiä ja lisäarvoa. Kaksi näistä kuvasivat kokemustiedon hyödyntämistä kehittämisprosessissa luodun viitekehysten tai mallinnuksen kautta sisältäen teknologisen ratkaisuehdotuksen. Yksi artikkeleista käsitteli lasten, nuorten ja perheiden tiedolla johtamisen digitaalisten työvälineiden hyödyntämistä kolmannen sektorin toimijan näkökulmasta. Tämä sisältyi laajempaan kehittämiskokonaisuuteen, jossa mukana oli myös julkisia toimijoita, joten se arvioitiin soveltuvaksi aineistoon. Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto on koottuna liitteessä 1 ja lähdeluettelosta kyseisen artikkelin kohdalla on käytetty * merkintää.

Kuvio 2. Aineiston muodostumisen vaiheet PRISMA-kaaviossa (hyödyntäen Page ym. 2020)

4.5 Aineiston analyysi

Laadullisen analyysin tavoitteena on yksinkertaistettuna tarkastella, mitä aineisto kertoo ja mitä se pitää sisällään. Tapoja laadullisen analyysin tekemiseen on

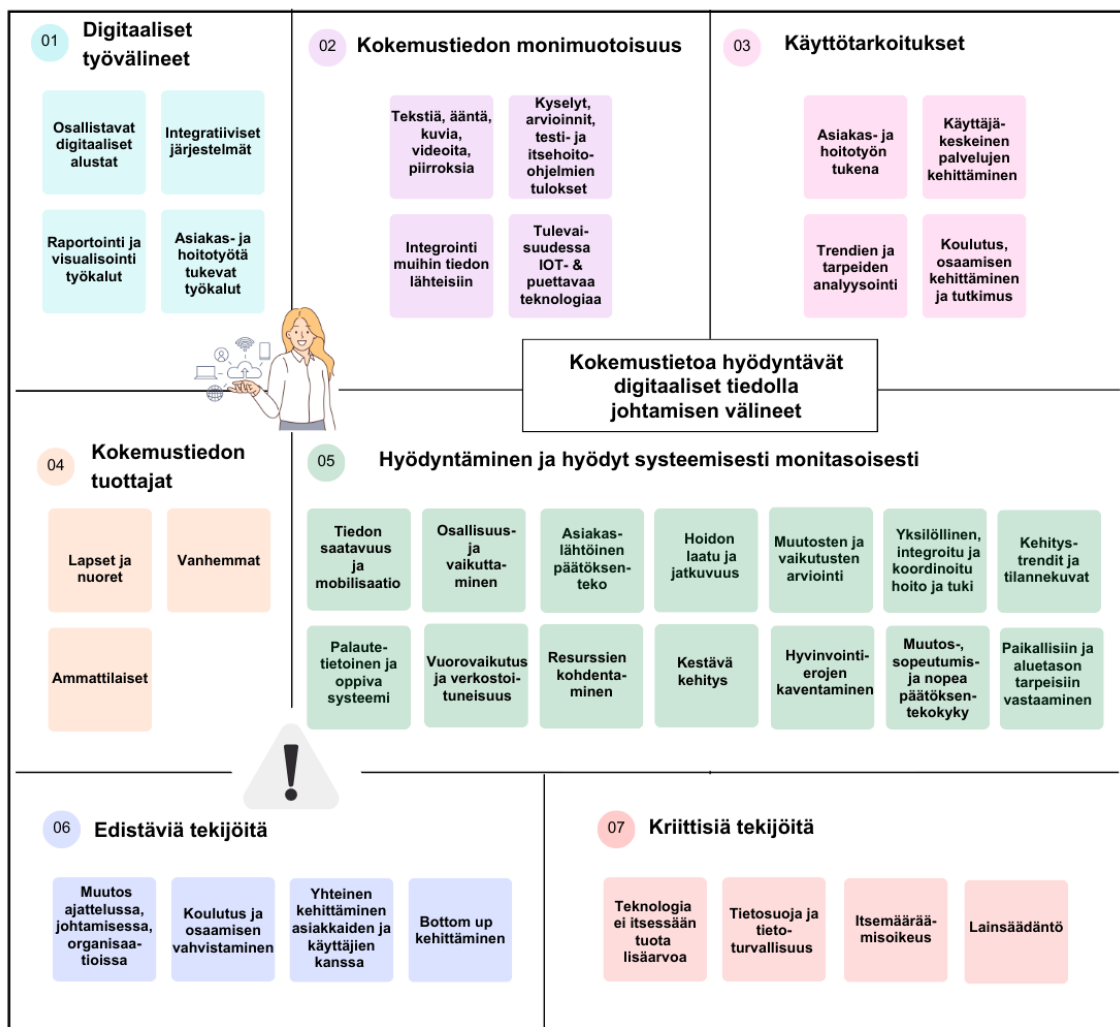
useita. Teknisen toteutuksen lisäksi analyysia ohjaa tutkijan uteliaisuus aineistolle ja sen mahdollistamille tulkinnoille. (Günther, Hasanen & Juhila, 2023.) Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen analyysi toteutettiin aineistolähtöisesti teemoittelun keinoin. Analyysimenetelmänä teemoittelu on läheinen sisällönanalyysin kanssa, joiden molempien tarkoituksena on tuottaa lisäarvoa informatiivisuuden näkökulmasta. Tämä toteutuu aineistoa järjestämällä ja nostamalla esiin aineistosta kumpuavia teemoja edeten selkeään ja tiivistettyyn kokonaiskuvaan tutkimuskysymyksiin vastaten. (Vuori 2023b; Tuomi ja Sarajärvi 2013, 103, 108; Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 216.)

Analyysin toteuttamisen keskiössä ovat tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset (Elo ym. 2022, 217). Aineistolähtöisessä analyysissa aineiston pelkistykseen kautta epäoleellinen informaatio suodatetaan pois ja luodaan kuva tutkimuskysymysten kannalta keskeisistä ja aineistossa toistuvista teemoista. Analyysin kautta syntyneitä uutta tietoa ja ymmärrystä peilataan suhteessa aiempaan tutkimuskohdetta kuvaavaan teoreettiseen viitekehykseen. (Juhila 2023; Viikka 2021, 163-164, 170.) Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on tuottaa tiivistetyksi tietoa jo olemassa olevasta tutkimustiedosta, joten aineistolähtöisen analyysin on todettu olevan yksi hyvistä keinoista kirjallisuuskatsauksen toteuttamisessa (Tuomi & Sarajärvi 2013, 123).

Aineiston analyysi toteutettiin lukemalla valikoitunut aineisto perusteellisesti läpi samalla tehden muistiinpanoja. Muistiinpanot sisälsivät pelkistettyjä ilmaisuja aineistosta nousseista toistuvista aiheista ja näkökulmista. Muistiinpanoista muodostettiin visuaalinen temaattinen kartta digitaalista Miro-sovellusta hyödyntäen. Visuaalisen temaattisen kartan avulla aineistosta poimittuja havaintoja ryhmiteltiin ja niiden mahdollisia vuorovaikutussuhteita oli mahdollista oli pohtia. Tämän työskentelyn pohjalta muodostuivat aineistolähtöisesti tutkimuskysymyksiä ja kokonaiskuvaan kannalta keskeisimmät ulottuvuudet eli pääteemat.

Pääteemat täydentyivät tarkentavilla ja erilaisia näkökulmia tarjoavilla alateemoilla. Yhteen kokoava teemoitettu kartta koottiin visuaaliseksi canvakseksi (kuvio 3.). Aiemmin on todettu, että teemoittelu analyysitapana mahdollistaa tutkijan oman subjektiivisen tulkinnallisten viitekehysten hyödyntämisen. Aineiston sub-

jektiiivisella tulkinnalla on vaikutuksia tutkimuksen osalta tuotaviin tuloksiin. Tämän opinnäytetyön osalta tekijän subjektiivinen tulkinta vaikuttaa systeemisten olottuvuuksien hahmottamisena ja niiden esiin tuomisena erityisesti myöhemmin tuloksia koskevassa osiossa.

Kuvio 3. Aineiston temaattinen Canvas.

5 TULOKSET

5.1 Kokemustiedon ja digitaalisten työvälineiden monet muodot

Kirjallisuuskatsauksen tuloksena syntyi monipuolinen kokonaiskuva lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen kontekstiin soveltuvista digitaalisista kokemustietoa hyödyntävistä tiedolla johtamisen työkaluista. Tuloksien valossa esiin nousseita työvälineitä voidaan tarkastella niiden ominaisuuksiin ja teknologisiin toteutustapoihin liittyvien tekijöiden kautta. Tuloksien pohjalta tiedolla johtamisen digitaaliset työvälineitä voidaan karkeasti kategorisoida osallistaviin digitaalisiin alustoihin, integratiivisiin järjestelmiin, raportointi- ja visualisointityökaluihin sekä asiakas- ja hoitotyötä tukeviin työkaluihin. Teknologisilta toteutustavoiltaan digitaaliset työvälineet voivat olla muun muassa verkkopohjaisia alustoja, erilaisia sovelluksia ja koontinäyttöjä (dashboardit).

Huomion arvoista on kuitenkin, että nämä digitaaliset työvälineet eivät kaikilta osin edusta vain yhtä tiettyä digitaalisen työvälineen kategoriaa ja teknologista toteutustapaa, vaan useimmiten voivat ilmentää samanaikaisesti useita työvälinekategorioiden sovellutuksia sekä teknologisia ratkaisuja. Parhaimmillaan ja monipuolisimmillaan digitaalinen työväline voi sisältää jopa kaikki edellä mainitut ominaisuudet.

Ospina-Pinillos ym. (2018) kuvasivat lasten ja nuorten tarpeisiin kehitettyä digitaalista mielenterveyden e-klinikkaa, jossa formaali ja informaali tieto integroituvat toisiinsa. Kyseisessä lapsia ja nuoria osallistavassa ja kokemustietoa hyödyntävässä digitaalisessa mielenterveyspalveluja tarjoavassa alustassa yhdistyivät asiakas- ja hoitotyötä tukevat työkalut ja sovellukset, raportointiin ja tiedon visualisointiin tarkoitettuja koontinäyttöjä sekä integroitujen muihin keskeisiin palvelutuotannon järjestelmiin. Kokemustietoa hyödyntäminen alustan, sovelluksien ja visualisointityökalujen kautta luotiin informaatiota hoidon kiireellisyyden ja tuen tarpeen arviointiin, seulontaan ja seurannan tarkoituksiin, jotka palvelevat niin asiakkaan kuin ammattilaisten tarpeita. Alustaan linkittyneet useat erilaiset sovellukset oli tarkoitettu asiakkaiden itsehoitoon, seurantaan ja arviointiin. Alusta integroituneen järjestelmän näkökulmasta mahdollisti entistä sujuvamman tiedon

mobilisaation ja kommunikaation sekä lasten ja nuorten tarvelähtöisesti etätapaamiset ja ajanvarauksien hoitamisen.

Tuloksien perusteella digitaalisten työvälineiden avulla voidaan hankkia ja hyödyntää kokemustietoa muodoltaan ja sisällöltään monimuotoisesti. Lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa kokemustietoa muodostuu pääasiallisesti lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa sekä ammattilaisten kautta. Kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia työvälineitä kehitettäessä ja käytettäessä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten ikätasoon sekä yleisesti kyseisen käyttäjäryhmän heterogeenisyyteen suhteessa työvälineiden saavutettavuuteen ja käytettävyyteen (King ym. 2021; Blomberg, Östlund, Lindstedt & Cürüklü 2022).

Tuloksien valossa kokemustieto voi olla muodoltaan lasten, nuorten, vanhempien tai ammattilaisten tuottamaa tekstiä, ääntä, valokuvia, videoita, piirroksia ja mitaroitua dataa. Lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa hyödynnetty kokemustieto voi sisältää muun muassa yksilötasolla tuotettuja erilaisia terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia tietoja ja indikaattoreita, joiden hankinnassa oli hyödynnetty erilaisia arviointilomakkeita, kyselyitä, itsehoito-ohjelmien ja itsenäisesti tehtävien testien tuottamaa kokemuspohjaista dataa. Lisäksi kokemustiedon integroiminen muihin datan lähteisiin, kuten paikkakoodattuun tietoon, yksilöiden IOT-laitteiden ja puettavan teknologian datalähteisiin nähdään kasvavana trendinä ja mahdollisuutena tulevaisuudessa (Hager ym. 2021; Ospina-Pinillos ym. 2018; King ym. 2021).

Tuloksien mukaan kokemustietoa voidaan hyödyntää lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa valokuvien, tekstien tai puheen muodoissa tiettyyn ilmiöön tai teemaan pohjautuvassa tarkastelussa. King ym. (2021) kuvaivat monimuotoisesti kokemustiedon hyödyntämistä useissa alue- ja yhteisöllähtöisissä projekteissa globaalisti, jotka kohdentuivat muun muassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden olosuhteiden sekä terveyskäyttäytymisen parantamiseen, oppimisympäristöjen turvallisuuteen, ympäristöhyvinvointiin sekä sosiaalisten ilmiöiden havainnollistamiseen. Blomberg ym. (2022) toivat esiin, miten kokemustietona lapsen digitaalisesti tuottamaa piirrosta voidaan hyödyntää lapsen näkökulman ja elämää koskevan narratiiviin esiintuomiseksi lapsen elämäntilanteen selvittämistä edellyttävissä tilanteissa.

Kansallista neurokehityksellisiin häiriöihin suuntautuvaa alustaa kehittäneiden ja tutkineiden Gonzalez ym. (2022) mukaan kokemustieto voi sisällöltään ilmentää asiakkaan palvelukokemuksia sekä tuoda esiin muutoin tilastoitumatonta palvelujen käyttöä ja mahdollisia piilokustannuksia. Puolestaan Fortunato ym. (2023) kuvasivat miten digitaaliset työvälineet voivat edistää tiedon ja kokemustiedon mobilisaation kautta EU-tasoisesti tutkimuksellisen tiedon kumuloitumista ja osaamisen vahvistumista harvinaissairauksien diagnosoinnissa ja hoidossa. Suen, Lain, Wangin, Hon & Lamin (2022) mukaan asiantuntijoiden ja ammattilaisten tuottamaa kokemustietoa voidaan hyödyntää myös itsessään digitaalisten työvälineiden osaamisen vahvistamisessa, niiden käyttöön liittyvien parhaiden käytäntöjen leviämässä ja uusien teknologisten työvälineiden implementaati-
ossa.

5.2 Käyttötarkoitukset

Kirjallisuuskatsauksen tulosten perusteella voidaan todeta, että lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä voidaan käyttää erilaisiin käyttötarkoituksiin. Kokemustiedon hyödyntämiseen digitaalisten työvälineiden kautta sisältyy valtava hyöty- ja lisäarvopotentiaali, huomioon ottaen sosiaali- ja terveysalan että sivistysalan ulottuvuudet. Lisäksi muun muassa King ym. (2021) toivat esiin miten kokemustietoa hyödyntävät digitaaliset työvälineet voivat hyödyttää myös laajemmin lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin liittyen muita yhteisö-, paikallis- ja aluetason toimijoita, kuten kaupunkiympäristön ja liikuntapalvelujen kehittämisessä.

Tuloksiin pohjautuen kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä voidaan ryhmitellä niiden erilaisten käyttötarkoitusten suhteen. Keskeisimmiksi käyttötarkoituksiksi voidaan tunnistaa digitaalisten työvälineiden hyödyntäminen asiakas- ja potilastyön tukena, käyttäjäkeskeisessä palvelujen kehittämisessä, trendien, tarpeiden ja tilannekuvien muodostamisessa, koulutuksen ja osaamisen kehittämisessä sekä tutkimustarpeisiin vastaamisessa.

Tuloksien perusteella kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia työvälineiden voidaan hyödyntää asiakas- tai potilastyön rajapinnassa monialaisesti. Terveysterveysthuollon näkökulmasta esimerkkejä oli useampia. Kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia työvälineitä voidaan hyödyntää hoito- ja potilastyön tukena muun muassa harvinaissairauksien diagnostiikassa ja hoidossa (Fortunato ym. 2023), syöpää sairastavien lasten hoidon ja perheen tukemisen tukivälineenä (Mehdizadeh, Asadi, Emami, Mehrvar & Nazemi 2022) sekä sisältyen keskeisenä osana digitaaliseen terveydenhuollon palvelukokonaisuuteen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa (Ospina-Pinillos ym. 2018). Sosiaalihuollossa puolestaan kokemustietoa hyödyntävää digitaalista työvälinettä oli kehitetty muun muassa lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin tarpeisiin (Blomber ym. 2022).

Sivistysalalla kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia työvälineitä voidaan hyödyntää muun muassa kouluympäristön fyysisten ja sosiaalisten rakenteiden sekä turvallisuuden kehittämiseen ja terveydenedistämiseen (King ym. 2021). Hafidh ym. (2020) puolestaan kuvasivat kokemustietoa hyödyntävää integratiivista tiedolla johtamisen työvälineen mallinnusta erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden integroidun ja koordinoitun tuen ja hoidon mahdollistajana. Yhteisenä tekijänä ja käyttötarkoituksena näille kaikille edellä mainituille digitaalisille työvälineille oli toimia tukena asiakas- ja potilastyössä yksilöllisen ja tarpeisiin vastaavan hoidon ja tuen suunnittelussa, järjestämisessä, seurannassa sekä tuloksien ja vaikutusten todentamisessa.

King ym. (2021), Hager ym. (2021), Halfon, Chandra, Canon, Gardner & Forrest (2022) ja Gonzalez ym. (2022) nostivat esiin puolestaan miten kokemustietoa hyödyntävien tiedolla johtamisen digitaalisten työvälineiden käyttötarkoitukset voivat liittyä käyttäjäkeskeiseen palvelujen kehittämiseen ja erilaisten lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia koskevien trendien ja tarpeiden analysointiin ja tilannekuvien muodostamiseen.

Kirjallisuuskatsauksen tulosten valossa käyttäjäkeskeisen palvelujen kehittämisen ja tarveanalyysien ja tilannekuvien muodostamisen käyttötarkoitusta palvelevat digitaaliset työvälineet voivat tuottaa hyötyä asiakasrajapinnan työskentelyssä sekä laajemmin alueellisesti, kansallisesti tai tiettyä väestöryhmän tarpeita palvellena. Esimerkkeinä tästä olivat muun muassa Gonzalez ym. (2022) kuvaus

kansallisen digitaalisen alustan kehittämisestä lasten ja nuorten neurokehityksellisten häiriöiden tiedolla johtamisen tarpeisiin sekä Halfon ym. (2022) kehittämä tulevaisuuteen suuntaava ja ohjaava lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittymistä, potentiaalia ja uhkaavia tekijöitä tarkasteleva viitekehysmalli.

Tulosten mukaan kokemustietoa ja sen hyödyntämistä mahdollistavat digitaaliset työvälineet palvelevat käyttötarkoitukseltaan myös tutkimuksen, koulutuksen ja osaamisen kehittämisen tarpeita. Koulutusta ja osaamisen vahvistamista tarkasteltiin suhteessa sekä ammattilaisiin että lasten ja nuorten vanhempien osaamisen vahvistamiseen. Kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia työvälineitä voidaan hyödyntää koulutuksen ja osaamisen vahvistamisen käyttötarkoitukseen muun muassa sosiaalityöntekijöiden digitaalisten työvälineiden osaamisen vahvistamisessa ja käyttöönoton edistämisessä (Suen ym. 2022) sekä harvinaissairauksiin liittyvän osaamisen vahvistamisessa (Fortunato ym. 2023). Mehdizadeh ym. (2022) kuvasivat digitaalisen työvälineen mahdollistamaa tukea koulutuksen ja osaamisen käyttötarkoitusta palvellen lasten ja heidän vanhempiensa osaamisen vahvistamisessa pitkäaikaissairausten itsehoidon ja sairauden hallinnan tukemisessa.

Tulosten mukaan muiden käyttötarkoitusten ohella kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineitä tulisi integroida vastaamaan myös tutkimuksellisiin käyttötarkoituksiin (Fortunato ym. 2023) ja se nousi kuten harvinaissairauksiin liittyvän osaamisverkoston toiminnassa (esim. Fortunato ym. 2023; King ym. 2021; Gonzalez ym. 2022). Tulosten valossa voidaan kuitenkin päätellä, että usein kokemustietoa hyödyntävä tiedolla johtamisen työkalut voivat palvella erilaisia käyttötarkoituksia samanaikaisesti, kuten Hager ym. (2021) kuvaamassa viitekehysessä potilaskontrolloidusta tiedon yhteisomistajuuden erilaisten tiedon hyödyntämisen areenoiden kautta.

5.3 Hyödyntäminen ja hyödyt systeemisesti monitasoisesti

Tuloksena tiivistyi, että kokemustiedon merkitys asiakaskeskeisen kokemuksen esiin tuojana ja sen merkityksellisyys osana tiedolla johtamisen laajempaa kokonaisuutta. Erilaiset tiedolla johtamisen digitaaliset työvälineet voivat olla keskeisiä mahdollistajia ja keinoja kokemustiedon entistä vahvemmalle hyödyntämiselle

tiedon saatavuuden ja mobilisaation edistymisen myötä (esim. Hager ym. 2021; Hafid ym.2020; Gonzalez ym. 2022). Kokemustieto ja siihen liitetyt digitaaliset työvälineet voivat vahvistaa tiedolla johtamista ja asiakaslähtöistä päätöksentekoa monitasoisesti (Hager ym. 2021; Hafid ym.2020; Gonzalez ym. 2022). Kokemustietoa hyödyntävät digitaaliset työvälineet voivat edistää datatalouden kestävä kehitystä (Hager ym. 2021) ja vahvistaa kokemuksellisen tiedon systemaattisempaa keruuta ja hyödyntämistä (Hager ym. 2021; Hafid ym.2020; Gonzalez ym. 2022).

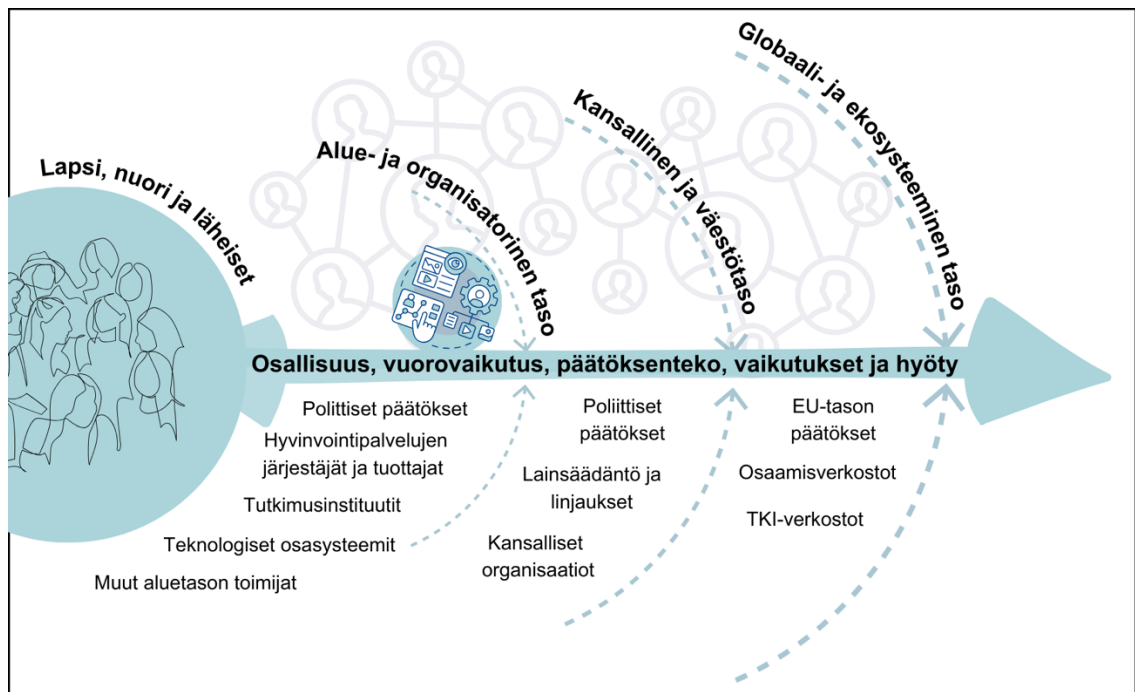
Tulokset osoittavat, että lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa digitaaliset työvälineet voivat tukea vuorovaikuttuneisuutta ja verkottuneisuutta monitasoisesti ja -suuntaisesti (esim. Mehdizadeh ym. 2022; King ym. 2021; Hager ym. 2021). Tämä näkyi konkreettisesti asiakkaan ja hoitotahon henkilöstön välisen kommunikaation sujuvoitumisena (Ospina-Pinillos ym. 2018; Hafidh ym. 2020; Mehdizadeh ym. 2022), kollegiaalisen tuen lisääntymisenä (Suen ym. 2022) ja asiakkaita, organisaatiotoimijoita, rahoittajia ja teollisuutta ja tutkijoita yhteen tuovien kehittämisen ekosysteemien vahvistumisena (Hager ym. 2021).

Tuloksien mukaan yhteiskunnan, kansallisen ja väestötason huomioiden kokemustietoa hyödyntävät tiedolla johtamisen työvälineet voivat vahvistaa sosiaalisesti ja kulttuurisesti jaettuina (Blomberg ym. 2022) ja holistisia hyvinvointinarratiiveja yhteiskunnan tilanteesta viitoittaen ennakoivasti hyvinvoinnin ja terveyden suuntaa tulevaisuuteen (Halfon ym. 2022). Kokemustiedon kautta voidaan luoda ymmärrystä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä elämänkaaren kehitystrendeistä sekä mahdollisista heikentävistä uhka- ja riskitekijöistä, jotka edellyttävät päätöksentekoa ja puuttumista toivotun tulevaisuuden ja hyvinvoinnin potentiaal mahdollistamiseksi (Gonzalez ym. 2022; Halfon ym. 2022). Kokemustiedon integroiminen muihin tietolähteisiin, kuten sähköisiin asiakas- ja potilastietoihin, biopankkeihin ja kansallisiin laaturekistereihin sisältää valtavan hyötypotentiaal (Fortunato ym. 2023; Hager ym. 2021).

Tulokset osoittavat, että kokemustietoa hyödyntävät digitaaliset työvälineet voivat edistää yhteiskuntien kehittymistä kestävä kehityksen periaatteita mukaisesti ja mahdollistaa osaltaan hyvinvointierojen kaventamisen ja oikeudenmukaisuuden

edistämisen myös tuoden marginalisoituneiden väestöryhmien äänen esiin (King ym. 2021). Lisäksi jatkuvasti muuttuvassa ja kompleksisuutta ilmentävässä toimintaympäristössä kokemustiedon hyödyntäminen ja digitaaliset työvälineet voivat tukea sopeutumista ja nopeaa reagoitukykyä (Halfon ym. 2022; King ym. 2021).

Tulosten monipuolisuus antoi mahdollisuuden tarkastella kokemustietoa hyödynnäviä tiedolla johtamisen digitaalisia työvälineiden hyödyntämistä systeemiteoreettisesta näkökulmasta. Lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen tiedolla johtamisen kontekstissa kokemustietoa hyödynnäviä digitaalisia työvälineitä voidaan hyödyntää moniin eri käyttötarkoituksiin ja systeemisesti tarkasteltuna hyvin eri tasoisesti ja osasysteemien vuorovaikutuksen mahdollistaen. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen systeemistä kokonaisuutta, eri tasoja ja osasysteemejä sekä ulottuvuuksia on aineistolähtöisesti havainnollistettu karkealla tasolla kuviossa 4 ja tekstiosuus täydentää kuviota tuoden esiin kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden hyödyntämistä ja hyötyä systeemisesti tarkasteltuna.

Kuvio 4. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen systeeminen kokonaisuus.

Tuloksien mukaan kokemustietoa hyödyntävillä digitaalisilla työvälineillä voidaan vahvistaa systeemin eri tasojen ja osasysteemien toimijoiden osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia, tietoon perustuvaa päätöksentekoa, integraatiota ja kollaboraatiota (mm. King ym. 2021; Mehdizadeh ym. 2022; Hager ym. 2021, Blomberg ym. 2022; Gonzalez ym. 2022). sekä sitouttaa eri toimijoita ja toimijatasoja yhdessä jaettuihin tavoitteisiin (Hager ym. 2021).

Kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden käyttö ja hyötypotentiaali kattaa läpi tiedolla johtamisen eri prosessivaiheet, aina tiedon keruusta päätöksen tekoon ja sen myötä vaikuttaen toimintaan. Riippuen digitaalisen työvälineen käyttötarkoituksesta ja teknologisesta ratkaisusta systeemisestä näkökulmasta se voi tuottaa arvoa ja hyötyä tietyllä systeemin tasolla, eri systeemin tasojen välillä tai parhaimmillaan läpi leikaten kaikki systeemin tasot. Systeemisen tarkastelun kautta olisi mahdollista myös syventyä tiedolla johtamisen näkökulmasta myös päätöksenteon eri tasoihin, ulottuvuuksia ja vuorovaikutteisuuden eri systeemin osien välillä, mutta tässä työssä päätöksenteon ulottuvuutta sivutaan aineistolähtöisesti vain kevyesti.

Lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen systeemisen kokonaisuuden keskiössä on lapsi ja nuori sekä hänen lähiyhteisönsä huomioiden lapsen ja nuorten koti, perhe, ystävät tai muut läheiset henkilöt. Asiakas- tai potilaslähtöisyyden toteutumiseksi ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaavien palvelujen tarjoamiseksi sekä hyvinvointiolosuhteiden parantamiseksi systeemin keskiöstä, alhaalta ylöspäin suuntauvan datan ja tiedon hyödyntäminen on kriittisen tärkeää.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen systeemin seuraavaan tasoon sisältyy useita osasystemeja, jotka muodostuvat lasten, nuorten ja perheiden lähi- ja arkiympäristöistä ja niissä olevista eri toimijoista. Näillä voidaan tarkoittaa muun muassa kouluja, sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioita, vapaa-ajan toimijoita sekä muita alueellisia- ja yhteisötason toimijoita. Tutkimusinstituuttien voidaan katsoa kuuluvan myös tälle systeemin tasolle. Teknologian muodostama osasysteemi sijoittuu myös tälle tasolle. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen näkökulmasta systeemin tasolla sisäisesti eri toimijoiden välillä tarvitaan vahvaa verkottuneisuutta, vuorovaikutusta, yhteistyötä, kollaboraatiota ja koordinaatiota.

Päätelmänä tiivistyi, että kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä voidaan hyödyntää lisäarvoa synnyttävästi ja monipuolisesti näiden kahden edellä kuvatun eri systeemitason vuorovaikutuksellisessa toiminnassa. Tulokset nostavat esiin kokemustiedon hyödyntämisen mahdollisuudet asiakas- ja potilastyön tukena.

Tulokset nostavat esiin, että digitaaliset tiedolla johtamisen työvälineet kokemustiedon hyödyntämisessä mahdollistavat lapsen, nuoren ja hänen perheensä vahvemman osallisuuden (Blomberg ym. 2022), vahvistavat päätöksenteon demokratisointia ja itsemääräämisoikeuden toteutumista (esim. Hager ym. 2021; Hafidh ym. 2020; King ym. 2021. Blomberg ym. 2022). Lapsilta, nuorilta ja heidän vanhemmiltaan lähtöisin olevaa kokemustietoa voidaan hyödyntää diagnosointiin (Fortunato ym. 2023), hoidon ja tuen tarpeen arviointiin, riskiarviointeihin, seulontaan, räätälöityjen hoitosuunnitelmien laadintaan ja seurantaan sekä vaikutusten arviointiin (Blomberg ym. 2022; Ospina-Pinillos yms. 2018; Fortunato ym. 2023; Hafidh ym. 2020). Kokemustieto ja digitaaliset työvälineet tukevat hyvinvoinnin ja terveyden holistisen näkemyksen huomioimista (mm. Ospina-Pinillos ym. 2018; Gonzalez ym. 2022; Halfon ym. 2022), tuloksien ja vaikutuksien osoittamista (Hafidh ym. 2020 ym.; Ospina-Pinillos ym. 2018) ja visualisointityövälineet tuottavat arvoa niin asiakkaille kuin heidän ympärillään oleville ammattilaisille (Mehdizadeh ym. 2022; Ospina-Pinillos ym. 2018). Kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden kautta voidaan edistää asiakkaiden itsehoitoon ja sairauden hallintaan liittyvää osaamista ja kyvykkyyttä (Hager ym. 2021; Mehdizadeh ym. 2022).

Tulosten perusteella kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineillä voidaan edistää asiakkaiden ja eri toimijoiden välistä kommunikaatiota, vuorovaikutusta ja verkottuneisuutta (esim. Mehdizadeh ym. 2022; Ospina-Pinillos ym. 2018; Hager ym. 2021; Blomberg ym. 2022), jotka puolestaan mahdollistavat entistä paremman hoidon jatkuvuuden, integraation, kollaboraation ja koordinaation eri toimijoiden, palvelujen ja toimialojen välillä (Hafidh ym. 2020; Hager ym.). Lisäksi kokemustiedon hyödyntämisellä voidaan vaikuttaa lasten, nuorten ja perheiden tuentarpeiden ja osaamisen kohdistamiseen, palvelujen laadun ja yhdenvertaisemman saatavuuden edistämiseen (Hafidh ym. 2020; Ospina-Pinillos ym. 2018; Fortunato ym. 2023; Gonzalez ym. 2022). Edellä mainittujen hyötyjen

kautta lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen osalta voidaan entistä paremmin ja tarkoituksenmukaisemmin kohdentaa resursseja ja tämän myötä saavuttaa positiivisia vaikutuksia myös kustannusvaikuttavuuden näkökulmasta (Hafidh ym. 2020; Ospina-Pinillos ym. 2018; Fortunato ym. 2023; Hager ym. 2021).

Kokemustiedolla ja digitaalisilla työvälineiden avulla voidaan myötävaikuttaa yhteisö- ja aluetasolla tapahtuvaan muutokseen hyvinvoinnin, terveyden, terveyskäyttäytymisen, elinvoimaisuuden ja elämänlaadun edistämiseksi. (Hager ym. 2021; King ym. 2021). Digitaalisten työvälineiden mahdollistama kokemustiedon hyödyntäminen rikastaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluja koskevaa kokonaiskuvaa kasvattaen ymmärrystä ja kollektiivista viisautta (King ym. 2021; Fortunato ym. 2023; Halfon ym. 2022; Gonzalez ym. 2022).

Saatujen tulosten mukaan kokemustietoa hyödyntävillä digitaalisilla työvälineillä voidaan tukea alueiden ja yhteisöjen tarvelähtöistä yhteiskehittämistä ja kollaboraation toteutumista (King ym. 2021; Hager ym. 2021). Yhteiskehittämisen keskiössä on laajan osallisuuden ja näkökulmien diversiteetin hyödyntäminen, jossa jokainen osallistuja on itsessään osa ratkaisua yhteisesti jaettujen asioiden tai huolien äärellä (King ym. 2021; Fortunato ym. 2023; Hager ym. 2021). Tarpeesta ja tarkoituksesta riippuen yhteisen kehittämisen äärellä voivat olla samanaikaisesti asiakkaat ja palvelujen käyttäjät, palvelujen järjestäjät ja tuottajat, rahoittajat, tutkijat ja päätöksentekijät poliittinen ulottuvuus mukaan lukien. Yli organisatorajat ylittävä yhteistyö ja tutkimuksen integroiminen toimivat keskeisinä edistävinä tekijöinä (esim. King ym. 2021).

Tuloksien perusteella alue- tai yhteisötasoisella kokemustiedon ja digitaalisten työvälineiden hyödyntämisellä voidaan edistää muun muassa hyvinvointia koulu- ympäristön, alueen turvallisuuden sekä terveyttä ja hyvinvointia tukevan elinympäristön kehittämisessä (Halfon ym. 2022, King ym. 2021; Hager ym. 2021). Lisäksi kokemustiedon hyödyntämisellä voidaan tavoitella kollegiaalisesti jaetun osaamisen ja kollegiaalisen tuen vahvistumista (esim. Suen ym. 2022; Fortunato ym. 2023) tiettyihin väestöryhmiin tai ilmiöihin liittyvää ymmärryksen lisäämistä

(esim. Fortunato ym; 2023; King ym. 2021; Hager ym. 2021) sekä palautetietojen järjestelmien, oppivien systeemien ja organisaatioiden kehittymistä (Hager ym. 2021).

Systeemin seuraavalla tasolla tarkoitetaan koko yhteiskunnan ja väestötason kattavaa ulottuvuutta, jossa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluihin vaikuttavat muun muassa kansallisella tasolla tehdyt poliittiset päätökset, linjaukset ja säädetty lainsäädäntö. Kirjallisuuskatsauksen tulosten mukaan digitaalisten työvälineiden kautta mahdollistamaa kokemustietoa on tärkeää ja merkityksellistä hyödyntää myös kansallisella tasolla (Halfon ym. 2022; King ym. 2021; Gonzalez ym. 2022; Hager ym. 2021).

Tulokset osoittavat, että kokemustiedolla voidaan rikastaa ja täydentää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja hyvinvointipalveluja koskevaa tilannekuvaa sekä hyödyntää osana lapsiväestöä, tiettyä kohderyhmää tai teemaa koskevaa muutosten ja vaikutusten arviointia (King ym. 2021; Gonzalez ym. 2022, Hafidh ym. 2020). Kansallisella tasolla kokemustietoa tulisi hyödyntää kansallisen tason päätöksenteossa, kansallisten linjausten ja käytäntösuositusten laadinnassa ja implementaation tukena (Halfon ym. 2022; Hager ym. 2021).

Systeemisesti seuraavalla tasolla on globaalitaso, jolla tarkoitetaan kansainvälistä ulottuvuutta ja sen mahdollisia vaikutuksia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ja hyvinvointipalveluihin. Tuloksien perusteella digitaaliset työvälineet mahdollistavat kokemustiedon hyödyntämisen myös globaaleilla areenoilla, kuten Fortunato ym. (2023) ovat kuvanneet kokemustietoa sisältävän osallistavan digitaalisen alustan tuomia hyötyjä EU-tasoisesti harvinaissairauksiin liittyvän osaamisverkoston toiminnassa. King ym. (2021) puolestaan ovat kuvanneet kokemustietoa hyödyntävien paikallistasoisesti toteutettujen useiden projektien jaettuun tietoon ja vertaiskehittämiseen liittyvää globaalia yhteiskehittämisen verkostoa. Kokonaissysteemin tarkasteluun voidaan lisätä myös ekologinen ulottuvuus ja taso, joka tarkastelee muiden systeemien tasojen vuorovaikutusta ja suhdetta ekosysteemisesti luontoon ja ympäristötekijöihin. King ym. (2021) ovat kuvanneet, miten kokemustietoa hyödyntävällä digitaalisessa työvälineelle voidaan edistää hyvinvointia ja terveyttä yhtäaikaaisesti huomioiden yksilön, alueen ja ekologisuuden näkökulmat.

5.4 Edistäviä ja kriittisiä tekijöitä

Tuloksien perusteella kokemustiedon hyödyntäminen ja sen mahdollistamien työvälineiden käyttöönotto edellyttää paradigman muutosta ajattelussa, organisaatioissa ja johtamisessa (Hager ym. 2021). Vallitseva arvopohja niin yhteiskuntien, alueiden kuin eri toimijoiden osalta heijastuu konkreettisen toiminnan kautta (Halfon ym. 2022). Kestävän kehityksen edistämiseksi vallitsevien rakenteiden ja toimintatapojen rinnalle tarvitaan enemmän alhaalta ylöspäin suuntautuvia ja yhteisölähtöisen muutoksen mahdollistamaa kehittämistoimintaa sekä entistä demokratioitunutta päätöksentekoa (King ym. 2021; Hager ym. 2021).

Teknologiset työvälineitä kehitettäessä tulisi muistaa etteivät teknologiset ratkaisut tuota arvoa itsessään, mutta parhaimmillaan niillä, kuten kokemustietoa hyödyntävillä digitaalisilla työvälineillä, voidaan tuottaa lisäarvoa eri käyttötarkoituksiin (Blomberg ym. 2022). Tuloksien mukaan kokemustiedon ja eri toimijoiden diversiteetin hyödyntäminen (Mehdizadeh ym. 2022; Fortunato ym. 2023; Hager ym. 2021; King ym. 2021) on keskeinen onnistumisen tekijä digitaalisten työvälineiden kehittämisessä. Digitaalisten työvälineiden kehittäminen erilaisiin käyttötarkoituksiin ja tarpeisiin edellyttää monimuotoisesti yhteistä kehittämistoimintaa (Hager ym. 2021; King ym. 2021; Suen ym. 2022), jossa asiakkaat ja käyttäjät ovat keskeisessä roolissa.

Tulokset nostivat esiin myös, että digitaalisten tiedolla johtamisen työvälineiden käyttö edellyttää käyttäjiltään riittävää osaamista. ICT:hen liittyvällä koulutuksella ja osaamisen vahvistamisella voidaan edistää kehitettyjen työvälineiden käyttöönottoa, hyödyntämistä ja parhaiden käytötapojen jakamista ja leviämistä kollegiaalisesti myös organisaatorajat ylittäen (Suen ym. 2022). Esihenkilöillä on tärkeä rooli ja heidän aktiivisella toiminnalla voidaan vaikuttaa positiivisesti digitaalisten työvälineiden käyttöönotossa ja implementaatiossa (Suen ym. 2022).

Tuloksien mukaan keskeiset ja kriittiset tekijät liittyvät myös tiedon omistajuuteen, yksityiseen ja tietoturvallisuuteen. Hager ym. 2021 ovat kuvanneet tiedon yhteisomistajuuden viitekehystä erilaisten tiedon hyödyntämisen areenoiden kautta. Näillä tiedon areenoilla eri toimijoille tulee määritellä erilaisten roolien kautta tie-

toon liittyviä oikeuksia. Oikeudellisia ulottuvuuksia voidaan tarkastella dataan liittyvien yleisiä käyttöoikeuksia, tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja poistamiseen liittyviä oikeuksia sekä datan louhintaan, luovuttamiseen ja hallintaan liittyviä oikeuksia. Keskiössä ovat henkilön tiedon jakamiseen ja hyödyntämiseen liittyvän kontrollin ja itsemääräämisoikeuden varmistaminen sekä tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta huolehtiminen (Ospina-Pinillos ym. 2018; Fortunato ym. 2023; Hager ym. 2021). Näiden keskeisten kriittisten tekijöiden toteutumiseksi tarvitaan sääntöjä ja sääntelyä, jotka asettuvat linjaan myös kansallisen ja EU-tason lainsäädännön kanssa (Hager ym. 2021).

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut kartoittaa ja koota yhteen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla tietoa kokemustietoa hyödyntävistä digitaalisista tiedolla johtamisen työvälineistä, joita on hyödynnetty lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa. Opinnäytetyön tavoitteena on ollut vastata tutkimuskysymyksiin, jotka kartoittavat, millaisia kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia tiedolla johtamisen työvälineitä käytetään lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa ja millaista hyötyä näistä työvälineistä voidaan saavuttaa.

6.1 Keskeisten tulosten tarkastelu

Lasten, nuorten ja perheiden julkiset hyvinvointipalvelut muodostavat osaltaan moniulotteisen toisiinsa kytkeytyneen ekosysteemin, jossa vaikuttavat yhtäläillä erilaiset toimijat, areenat, säätelyjärjestelmä sekä poliittinen ulottuvuus (Kanste ym. 2014, 323; Jalonen ym. 2022, 2013). Lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen näkökulmasta tiedolla johtaminen kiinnittyy keskeisesti tarkastelemaan lasten, nuorten ja perheiden elämäntilanteita, elinympäristöjä, kasvua ja kehitystä, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta sekä yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän kykyä vastata laadukkaasti heidän tarpeisiinsa. Tuloksien mukaan tiedolla johtamisen kokonaisuuden näkökulmasta kokemustietoa hyödyntävät digitaaliset työvälineet voivat rikastaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja -palveluja koskevaa kokonaiskuvaa kasvattaen ymmärrystä ja kollektiivista viisautta (King ym. 2021; Fortunato ym. 2023; Halfon ym. 2022; Gonzalez ym. 2022). Tiedolla johtaminen on keskiössä edistettäessä lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa (Valtioneuvosto 2021a, 18, 24) ja tuloksien valossa kokemustietoa hyödyntävillä digitaalisilla työvälineillä voidaan osaltaan edistää yhteiskuntien kehittymistä kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti ja mahdollistaen hyvinvointierojen kaventamisen huomioiden myös marginaalissa olevat väestöryhmät (King ym., 2021).

Teknologialla on keskeinen merkitys tiedolla johtamisessa erityisesti tietointensivisillä aloilla (Al-Busaidin & Olfmanin 2017, 111, 127-128). Stamoulis ym. (2020, 1484) ovat kuvanneet, että hiljaista tietoa hyödyntäviä tiedolla johtamisen työvälineitä ja toimintamalleja on käytössä sekä siihen liittyvää tietoa on vähemmän.

Opinnäytetyö voi osaltaan rikastaa tiedolla johtamisen ja työvälineiden moninäkökulmaisuutta tuodessaan esiin kirjallisuuskatsauksen avulla miten ja millaisia kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia työvälineitä on käytetty tiedolla johtamisen tukena lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen näkökulmasta.

Yksilöillä ja organisaatioilla olevan tiedon rajoittuneisuus alleviivaa laaja-alaisen tiedon ja tietojen verkostojen hyödyntämistä (Sloane 2011, 21; Al-Busaidi & Olfman 2017, 111) sekä kollektiivisen älykkyyden vaalimista (Boder 2006,91). Kirjallisuuskatsauksen tulokset yhtyvät Vakkalan ja Palon (2016, 223) näkemykseen, että tulevaisuudessa tarvitaan entistä enemmän kokonaisvaltaista tiedon liikkuvuutta, avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta moniulotteisesti ja asiakkailta olevaa tietoa hyödyntäen. Tulokset heijastavat Abman ym. (2017, 501) näkemystä, että yhteiskunnallisen vaikuttavuuden saavuttamiseksi tarvitaan dynaamisia yhteistyön muotoja palvelujen käyttäjien, yhteisön jäsenten, hyvinvointialojen ammattilaisten, päättäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. Tuloksien mukaan jatkuvasti muuttuvassa ja kompleksisuutta ilmentävässä toimintaympäristössä kokemustiedon hyödyntäminen ja digitaaliset työvälineet voivat tukea myös yhteiskuntien ja organisaatioiden sopeutumiskykyä sekä nopeuttaa niiden reagoitokykyä (Halfon ym. 2022; King ym. 2021).

Ymmärrys tiedon rajoittuneisuudesta ja toimintaympäristön kompleksisesta luonteesta vahvistaa tuloksien näkemystä, että kokemustieto muodostaa merkityksellisen tiedon osa-alueen, jonka integroiminen muihin tiedon lähteisiin ja laajemmin tiedolla johtamisen kokonaisuuteen on erityisen tärkeää (Fortunato ym. 2023; Hager ym. 2021). Yhteneväisesti Livosen ja Pollarin (2022, 13) kanssa tulokset ohjaavat myös laaja-alaisen osallisuuden ja demokraattisuuden edistämiseen, jossa lasten ja nuorten roolia tiedon tuottajina ja hyödyntäjinä tulee vahvistaa. Tuloksien valossa tämä edellyttää kuitenkin keskeisesti paradigman muutosta ajattelussa, organisaatioissa ja johtamisessa (Hager ym. 2021), joka vaikuttaa vallitsevien rakenteiden ja toimintatapojen kehittymiseen kohti alhaalta ylöspäin suuntautuviksi ja yhteisölähtöisiksi kehittämistoiminnaksi sekä päätöksenteon demokratisoitumiseen (King ym. 2021; ja Hager ym. 2021).

Tulokset ohjaavat tarkastelemaan Haynesin ym. (2020, 134) tapaan tiedolla johtamista monisuuntaisuuden, kompleksisuuden ja sosiaalisten prosessien kautta. Tuloksien valossa lasten, nuorten ja perheiden julkisissa hyvinvointipalveluissa digitaaliset työvälineet voivat tukea tiedon mobilisaatiota sekä toimijoiden välistä vuorovaikuttuneisuutta ja verkottuneisuutta monitasoisesti ja -suuntaisesti (esim. Mehdizadeh ym. 2022; King ym. 2021; Hager ym. 2021). Heinonen ym. (2018, 119) vahvistavat tiedolla johtamisen sirpaleisen kokonaisuuden tarvitsevan kipeästi systeemisesti monitasoisesti ja monitoimijaisesti integroituvaa tiedolla johtamista. Samoin Ritvanen ym. (2014, 127) ovat nostaneet systeemiteoreettisten periaatteiden ja monitasoisuuden huomioimisen tärkeäksi tiedolla johtamisen kokonaisuudessa.

Ikonen (2022, 72) puolestaan toteaa, että tiedolla johtamisen roolia ja siihen liitetty tiedon tarpeet vaihtelevat riippuen tarkastelutasosta. Tulokset heijastavat Hujalan ja Laihosen (2023, 25-26) sekä Ritvasen ym. (2014, 130-132) näkemyksiä tiedolla johtamisen kokonaisvaltaisesta systeemisestä viitekehystä, johon kytkeytyy monitasoisesti yksilöllisen, organisatorisen, alueellisen ja kansallisen tason ulottuvuudet. Tulokset kuvaavat kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden kykyä vahvistaa tiedolla johtamista ja asiakaslähtöistä päätöksentekoa systeemisesti monitasoisesti ja eri käyttötarkoituksia palvellen. Tuloksien perusteella digitaalisten työvälineiden keskeisimmät käyttötarkoitukset liittyvät niiden hyödyntämiseen asiakas- ja potilastyön tukena, käyttäjäkeskeisessä palvelujen kehittämisessä, erilaisten trendien, tarpeiden ja tilannekuvien muodostamisessa, koulutuksen ja osaamisen kehittämisessä sekä tutkimustarpeisiin vastaamisessa. Tuloksien kokonaiskuvan perusteella kokemustietoa hyödyntävät digitaaliset tiedolla johtamisen työvälineet muodostavat itsessään moniulotteisen kokonaisuuden, joka pitää sisällään erilaisia teknologisia sovellutuksia ja ratkaisuja sekä kokemustietoa monimuotoisessa muodossa.

Yhteiskunnan näkökulmasta tulokset osoittavat, että kokemustietoa hyödyntävät digitaaliset työvälineet mahdollistavat tiedolla johtamisen fokusoitumisen entistä enemmän kohti tulevaisuutta ennakoivaa suuntaan. Kokemustiedon kautta voidaan saada esiin asiakkaalle arvoa tuottavia tekijöitä ja palvelujärjestelmän ilmentämiä oireita (Stamoulis ym. 2020, 1481-1482) sekä lisätä ymmärrystä sosi-

aalisista konteksteista, kulttuurisista ja poliittisista ulottuvuuksista, väestöryhmistä, alueista ja sosioekonomisista tekijöistä (Hong ym. 2022, 2, 16). Tuloksien mukaan kokemustietoa hyödyntävien tiedolla johtamisen digitaalisten työvälineiden kautta voidaan luoda ymmärrystä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä elämänsäkaaren kehitystrendeistä sekä mahdollisista heikentävistä uhka- ja riskitekijöistä, jotka edellyttävät päätöksentekoa ja puuttumista toivotun tulevaisuuden ja hyvinvointipotentiaalin mahdollistamiseksi (Gonzalez ym. 2022; Halfon ym. 2022).

Hyvinvointipalvelujen näkökulmasta toiminnan tuottavuus syntyy, kun asukkailla on saatavilla laadukkaita ja kustannustehokkaita palveluita (Ikonen 2020, 71). Tiedolla johtaminen kytkeytyy keskeisesti tämän tavoitteen saavuttamiseen (Kanste ym. 2014, 324). Redden ym. (2020, 512) mukaan lasten, nuorten ja perheiden palveluissa tiedolla johtaminen hyödyttää niukkojen resurssien kohdentamista, kokonaisvaltaisen ymmärryksen muodostamista sekä yksilöllisen ja ennalta koivun tuen mahdollistamisen. Erityisesti kokemustiedon hyödyntäminen tukee asiakas- ja arvolähtöistä palvelujen järjestämistä sekä luo kokonaiskuvaa käytettyjen resurssien välisestä suhteesta hyötyihin ja vaikutuksiin (Houhala ym. 2022, 20). Tulokset ovat linjassa näiden näkemysten kanssa ja niiden valossa kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten tiedolla johtamisen välineiden avulla voidaan saavuttaa merkittäviä positiivisia vaikutuksia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelujen asiakaslähtöisen kehittämisen, laadun parantamisen, palvelujen saatavuuden, palvelujen integraation ja koordinaation sekä asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaavien palvelujen järjestämisen näkökulmista.

Tuloksien valossa kokemustietoa hyödyntävillä digitaalisilla työvälineillä voidaan vahvistaa systeemin eri tasojen ja osasysteemien toimijoiden osallisuutta, vaikutusmahdollisuuksia, tietoon perustuvaa päätöksentekoa, integraatiota ja kollaboraatiota (mm. King ym. 2021; Mehdizadeh ym. 2022; Hager ym. 2021, Blomberg ym. 2022; Gonzalez ym. 2022). sekä sitouttaa eri toimijoita ja toimijatasoja yhdessä jaettuun tavoitteisiin (Hager ym. 2021). Kokemustietoa hyödyntävillä digitaalisilla työvälineillä voidaan vahvistaa osallisuutta ja diversiteetin hyödyntämistä, alhaalta ylöspäin suuntautuvaa yhteiskehittämistoimintaa, päätöksenteon hajauttamista, jotka osaltaan myös motivoivat ja sitouttavat eri toimijoita. Tämän

kautta voidaan edistää Hong ym. (2022, 16) kuvaamia vuorovaikutteisten avoimien palauteprosessien kehittymistä, vahvistaa laaja-alaisesti osallisuutta ja demokraattisuutta tiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä. Tuloksien mukaan kokemustiedon hyödyntämisellä voidaan saada positiivisia vaikutuksia hyvinvointipalvelujen, organisaatioiden ja systeemin jatkuvan kehittämisen ja oppimisen näkökulmista.

Uusia digitaalisia työvälineitä kehitettäessä ja käyttöön otettaessa tulisi muistaa, ettei teknologiset ratkaisut tuota itsessään lisäarvoa. Kirjallisuuskatsauksen tulokset korostivat, että digitaalisten työvälineiden kehittämistyön ja käyttöönoton keskiössä tulisi olla asiakaslähtöisyys ja käyttötarpeet, joihin ratkaisuja muotoillaan yhteisesti eri toimijoiden kanssa. Kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden osalta tulee kriittisesti huomioida myös tietosuojaan ja tietoturvaan liittyvät näkökulmat sekä käyttäjien erilaiset kompetenssit digitaalisten työvälineiden hyödyntämisessä.

6.2 Eettiset lähtökohdat

Opinnäytetyön luotettavuuden ja eettisyyden näkökulmat kulkevat tutkijan rinnalla läpi tutkimustyön koko prosessin. Kuula (2011, 21, 26) kuvaa eettisen ajattelun suhdetta yhteisössä tunnustettuihin arvoihin ja sen kautta toimintaan. Tutkimuksen eettiset lähtökohdat nojautuvat tieteellisesti yhdessä sovittuihin periaatteisiin, joskin tutkimustyön tekijä vastaa itse omista ratkaisuistaan.

Eettisesti toteutettu tutkimus ottaa huomioon niin tutkijan tieteen tekijän tieto- ja taitotason sekä eettisesti kestävä toiminnan niin tutkimuksen toteutuksessa, kuin tiedeyhteisön ja yhteiskunnan huomioiden (Kuula 2011, 34). Eettisyys kuuluu tieteellisesti hyviin käytäntöihin, jotka perustuvat rehellisyyteen, huolellisuuteen ja tarkkuuteen ja näitä periaatteita tulee noudattaa suunnittelusta lähtien tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimuseettiset ohjeet ja tieteellistä tutkimusta ohjaavat käytännöt reflektiivisessä vuorovaikutuksessa tutkijan omaan rooliin ja asemointiin tukevat opinnäytetyön eettisyyden toteutumista. (Vuori 2023.)

Opinnäytetyön tekemisessä pyrittiin noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2021) kuvaamia tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisesti hyvää tie-

teellistä käytäntöä eettisesti kestävien toimintatapojen, avoimuuden ja rehellisyyden kautta. Tutkijalla on myös vastuu tieteen edistymisestä ja eettisyyden näkökulmasta siihen liitetään tarkoitus merkityksellisen tiedon tuottamisesta sekä kriittisyydestä myös omaa tutkimustyötä kohtaan (Vuori 2023). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus asemoituu laadullisen tutkimuksen viitekehykseen, jossa erityisesti korostuu tutkijan tapa muodostaa tulkintaa tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta (Juhila 2023). Tekijän subjektiivista aineistoon liittyvää tulkintaa on tarkasteltu kriittisesti ja siihen liittyviä näkökulmia on kuvattu raportissa.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti opinnäytetyö on pyritty toteuttamaan sen suunnittelu-, toteutus- ja raportointivaiheiden mahdollisimman laadukkaasti yleistä huolellisuutta noudattaen. Opinnäytetyön toteuttamisen lähtökohtana on toiminut tutkimussuunnitelma, toteutus on avoimuuden, täsmällisyyden ja toistettavuuden periaatteiden mukaisesti kuvattu raportissa mahdollisimman tarkasti. Opinnäytetyön toteutus ei edellyttänyt tutkimuslupaan liittyvää prosessia. Tutkimustuloksiin liittyvään omistajuuteen ja aineistojen säilyttämistä koskevat seikat ovat määritelty ja kirjattu opinnäytetyötä koskevassa sopimuksessa.

Opinnäytetyössä sovelletut tiedonhankinta-, tutkimusmenetelmät ja raportointi tukevat osaltaan rehellisyyden, avoimuuden, vastuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaatteita (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021). Opinnäytetyön menetelmällisenä valintana kuvaileva kirjallisuuskatsaus integratiivisella orientaatiolla korostaa tutkimuksen toteutuksen ja prosessin avoimuuden ja läpinäkyvyyden merkitystä opinnäytetyön eettisyyttä tukien. Opinnäytetyön toteutuksessa on pyritty noudattamaan tarkasti ja eettisesti kestävästi kuvailevan kirjallisuuskatsauksen prosessia eri vaiheineen ja nämä on kuvattu raportissa läpinäkyvyyden ja avoimuuden periaatteita noudattaen. Opinnäytetyön tietoperustan lähteiden sekä kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineiston valinnassa on pyritty eettisyyteen lähdekritiikin myötä sekä valikoimalla kirjallisuuskatsaukseen vain eettisyydeltään ja luotettavuudeltaan korkeatasoisia vertaisarvioituja tieteellisiä tutkimusartikkeleja.

Opinnäytetyön kirjallisen raportin laatimisessa on noudatettu Lapin ammattikorkeakoulun opinnäytetyön raportointia koskevia ohjeistuksia. Raportin kirjoittamisessa on pyritty noudattamaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä, muun muassa lähdeviitteiden asianmukaisella toteuttamisella.

6.3 Luotettavuuden tarkastelu

Tuomi ja Sarajärvi (2013, 136) kuvaavat, että tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan validiteettia ja reliabiliteettia. Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä vastata tutkimukselle asetettuun tarkoitukseen ja tavoitteisiin. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan luotettavuuden näkökulmasta tutkimuksen toistettavuutta.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden tarkasteluun liittyy tutkimuksen tarkastelu suhteessa tutkimusongelmaan, tutkimuskysymyksiin ja – tavoitteisiin (Vilkkä 2021, 39). Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ja tuottaa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla yhteen kokoavaa tutkimustietoa kokemustietoa hyödyntävistä tiedolla johtamisen digitaalisista työvälineistä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalveluissa. Opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnin näkökulmasta opinnäytetyö toteutus ja sen kautta saadut tulokset ovat vastanneet opinnäytetyön tarkoitukseen, tavoitteisiin ja tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyö osaltaan kokoaa yhteen tutkimustietoa kokemustietoa hyödyntävistä digitaalisista työvälineistä lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalvelujen kontekstista sekä tarjoaa näkökulmia vastaavien digitaalisten työvälineiden kehittämiseen ja kokemustiedon hyödyntämiseen osana tiedolla johtamisen kokonaisuutta. Opinnäytetyön tulokset vahvistavat osaltaan myös näkemystä kokemustiedon ja laajemmin kokemustiedon hyödyntämisen tärkeyttä tiedolla johtamisen näkökulmasta hyvinvointipalvelujen palvelujen kehittämisessä, johtamisessa ja päätöksenteossa monitasoisesti.

Tieteellisen tutkimuksen toteuttaminen edellyttää tieteelliselle tutkimukselle hyväksytyjen metodologioiden hyödyntämisen, järjestelmällisyyttä, kurinalaisuutta ja täsmällisyyttä (Vilkkä 2021, 38). Luotettavuuden tarkastelu kulkee läpi tutkimusprosessin, jossa keskiössä ovat tutkimuksen tekijä itse ja hänen tutkimusprosessin aikana tekemät ratkaisut ja valinnat (Vilkkä 2021, 196-197). Luotettavuutta tulee tarkastella myös suhteessa tutkimusmenetelmään, aineiston keruuseen, teoreettiseen viitekehykseen, tutkimustuloksiin ja raportointiin peilaten (Vilkkä 2021, 39).

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus metodina ja menettelytapoineen voidaan katsoa luotettavuuden toteutumista. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen edellyttää suunnitelmallisuutta, systemaattisuutta ja läpinäkyvyyttä. Läpinäkyvyyden kautta pyritään mahdollistamaan parhaalla mahdollisella tavalla tutkimuksen toistettavuus (Vilka 2023, 13). Opinnäytetyön kuvailevan kirjallisuuskatsauksen toteuttamisessa on pyritty suunnitelmalliseen ja järjestelmällisesti etenevään menettelytapaan, jonka prosessin vaiheita on kuvattu läpinäkyvyyden ja avoimuuden periaatteiden mukaisesti opinnäytetyön raportissa. Aineiston hankinnan näkökulmasta kirjallisuuskatsauksessa hyödynnetty manuaalinen aineistohaku heikentää kirjallisuuskatsauksen toistettavuutta ja tämän kautta myös vaikuttaa negatiivisesti luotettavuuteen. Lähteiden valinnassa on pyritty lähdekriittisyyteen, objektiivisuuteen ja aineistokokonaisuuden monimuotoisuuteen välttämällä mahdolliset aineistovinoumat. Aineiston analyysia on havainnollistettu temaattisella kartalla. Kirjallisuuskatsauksen analyysin, objektiivisuuden ja arvioinnin näkökulmasta luotettavuutta olisi lisännyt, mikäli systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tapaan tekijöitä olisi ollut vähintään kaksi.

6.4 Jatkotutkimusaiheet

Aiheena kokemustietoa hyödyntävien digitaalisten työvälineiden käyttö lasten, nuorten ja perheiden julkisten hyvinvointipalveluissa on hyvin moniulotteinen ja sisältää ulottuvuuksia monitieteisesti. Aineiston kautta muodostui ymmärrys kokemustiedon hyödyntämisen tärkeydestä ja hyötypotentiaalista osana tiedolla johtamisen kokonaisuutta sekä toisaalta miten digitaalisten työvälineiden kautta voidaan mahdollistaa ja tukea kokemustiedon käyttöä. Tiedolla johtamisen näkökulmasta päätöksenteon ulottuvuutta sivuttiin tulososiossa, mutta kokemustiedon ja päätöksenteon suhdetta ja vaikutuksia toisiinsa olisi hyödyllistä syvällisemmin.

Hieman yllättäen suurimmassa osassa aineistoon sisältyneissä artikkeleissa digitaalisten työvälineiden teknologisia ratkaisuja ja ominaisuuksia oli kuvattu vain hyvin karkealla tasolla. Ennako-odotuksista poiketen myöskään sosiaalisen median ulottuvuus ei näkynyt aineistossa. Digitaalisten työvälineiden kehittämistyötä ja tiedolla johtamisen edistämisen näkökulmasta aihetta olisi hedelmällistä tutkia vielä vahvemmin poikkitieteellisesti ja esiin tuoden vahvemmin erilaisia älykkäitä teknologia ratkaisuja. Kokemustietoa hyödyntäviä digitaalisia työvälineitä voisi

tarkastella esimerkiksi tekoälyn, koneoppimisen tai erilaisten analytiikkatyökalujen hyödyntämisen kautta.

LÄHTEET

Abma, T., Cook, T., Rämngård M., Kleba, E., Harris, J. & Wallerstein, N. 2017. Social impact of participatory health research: collaborative non-linear processes of knowledge mobilization. *Educational Action Research*, 2017, Vol. 25 (4), 489-505. Viitattu 10.4.2023

<https://doi.org/10.1080/09650792.2017.1329092>.

Al-Busaidi, K. & Olfman, L. 2017. Knowledge sharing through inter-organizational knowledge sharing systems. *VINE: Journal of Information and Knowledge management Systems*, 2017, Vol. 47 (1), 110-36. Viitattu 10.4.2023

<https://doi.org/10.1108/VJIKMS-05-2016-0019>.

Autioniemi, J. 2022. Tiedollinen tilivelvollisuus kompleksisessa sote-uudistuksessa. *Focus Localis*, 2022, Vol. 50 (1). Viitattu 10.4.2023

<https://journal.fi/focuslocalis/article/view/115344>.

Azlina, A., Rozi, N., Rusli, A. & Masrah, A. 2016. Developing conceptual governance model for collaborative knowledge management system in public sector organisations. *Journal of ICT*, Vol. 15 (2), 171-191. Viitattu 1.5.2023

<https://doi.org/10.32890/jict2016.15.2.9>.

Boder, A. 2006. Collective intelligence: a keystone in knowledge management. *Journal of knowledge management*, 2006, Vol. 10 (1), 81-93. Viitattu 10.4.2023

<https://doi.org/10.1108/13673270610650120>.

Blomberg, H., Östlund, G., Lindstedt, P. & Cürüklü, B. 2022. Children helping to co-construct a digital tool that is designed to increase children's participation in child welfare investigations in Sweden. *Qualitative Social Work*, 2022, Vol. 21 (2), 367-392. Viitattu 8.10.2023. <https://doi.org/10.1177/1473325021990864>.

Bojovic, Z., Klipa, D. & Bojovic, P. 2023. Interconnected Government Services: An approach toward smart government. *Applied Sciences* 2023; 13 (2). Viitattu 8.2.2023 <https://doi.org/10.3390/app13021062>.

Bonabeau, E. 2009. Decisions 2.0 the power of collective intelligence. *MIT Sloan management review*, 2009, Vol. 50 (2).

Boorman, C., Jackson, B. & Burkett, I. 2023. SDG localization: Mobilizing the Potential of Place Leadership Through Collective Impact and Mission-Oriented Innovation Methodologies. *Journal of Change Management*, 2023, Vol. 23 (1), 53-71. Viitattu 1.5.2023 <https://doi.org/10.1080/14697017.2023.2167226>.

Brar, J., Chowdhury, N., Raihan, M., Khalid, A., O'Brien, M. Walsh, C. & Turin, T. 2023. The Benefits, Challenger, and strategies toward Establishing Community-Engaged Knowledge Hub: An Integrative Review. *The International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2023, Vol. 20, 1160. Viitattu 10.4.2023 <https://doi.org/10.3390/ijerph20021160>.

Cingolani, L. & Hildebrandt, T. 2022. Incentive Structures for the Adoption of Crowdsourcing in Public Policy: A Bureaucratic Politics Model. *Sustainability*, 2022, Vol.14, 12982. Viitattu 1.5.2023 <https://doi.org/10.3390/su142012982>.

Elo S., Kajula O., Tohmola A. & Kääriäinen M. 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 2022, Vol. 34 (4), 215-225. Viitattu 8.11.2023 <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987>.

*Fortunato, F., Bianchi, F., Ricci, G., Torri, F., Gualandi, F., Neri, M., Farnè, M., Giannini, F., Malandrini, A., Volpi, N., Lopergolo, D., Silani, V., Ticozzi, N., Verde, F., Pareyson, D., Fenu, S., Bonanno, S., Nigro, V., Peduto, C., D'Amborsio, P., Zeuli, R., Zanobio, M., Picillo, E., Servidei, S., Primiano, G., Sancricca, C., Sciacco, M., Brusa, R., Filosto, M., Cotti Piccinelli, S., Pegorano, E., Mongini, T., Solero, L., Gadaleta, G., Brusa, C., Minetti, C., Bruno, C., Panicucci, C., Sansone, V., Lunetta, C., Zanolini, A., Toscano, A., Pugliese, A., Nicocia, G., Bertini, E., Catteruccia, M., Diodata, D., Atalia, A., Evangelista, T., Siciliano, G. & Ferlini, A. 2023. Digital health and Clinical Patient Management System (CPMS) platform utility for data sharing of neuromuscular patients: the Italian EURO-NMD experience. *Orphanet journal of rare diseases*, 2023, 18 (1). Viitattu 8.10.2023. <https://doi.org/10.1186/s13023-023-02776-5>.

Godinho, M., Borda, A., Kariotis, T., Molnar, A., Kostkova, P. & Liaw, S-T. 2021. Knowledge co-creation in participatory policy and practice: Building community through data-driven direct democracy. *Big data & Society*, 2021, Vol. 8 (1). Viitattu 10.4.2023 <https://doi.org/10.1177/205395172111019430>.

*Gonzalez, M., Saxena, S., Chowdhury, F., Dyck Holzinger, S., Martens, R., Oskoui, M. & Shikako-Thomas, K. 2022. Informing the development of the Canadian Neurodiversity Platform: What is important to parents of children with neurodevelopmental disabilities? *Child : care, health & development*, 2022, 48 (1), 88-98. Viitattu 8.10.2023. <https://doi.org/10.1111/cch.12906>.

Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. 2023. Johdanto: Analyysi ja tulkinta. Teoksessa Vuori, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.2.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>.

*Hafid, R., Sharif, M., Al-Bayatti, A., Alfakeeh, A., Alassafi, M. & Alqarni, M. 2020. An effective knowledge-based modelling approach for children and young people with special educational needs and disabilities. *Symmetry*, 2020, Vol. 12 (9). Viitattu 9.10.2023 <https://doi.org/10.3390/sym12091495>

*Hager, A., Lindbald, S., Brommels, M., Salomonsson, S. & Wannheden, C. 2021. Sharing patient-controlled real-world data through the application of the theory of commons: Action research case study. *Journal of medical internet research*, 2021, Vol. 23 (1). Viitattu 8.10.2023. <https://doi.org/10.2196/16842>

*Halfon, N., Chandra, A., Cannon, J., Gardner, W. & Forrest, C. 2022. The Gross Developmental Potential (GDP2): a new approach for measuring human potential and wellbeing. *BMC public health*, 2022, Vol. 22 (1). Viitattu 9.10.2023 <https://doi.org/10.1186/s12889-022-14030-x>.

Harisalo, R. 2021. *Organisaatioteoriat*. Helsinki: Tietosanoma.

Haynes, A., Rychetnik, L., Finegood, D., Irving, M., Freebairn, L. & Hawe, P. 2020. Applying systems thinking to knowledge mobilisation in public health. *Health Research Policy and Systems*, 2020, Vol. 18 (1). Viitattu 13.5.2023 <https://doi.org/0.1186/s12961-020-00600-1>.

Heinonen, O., Ikonen, A-K., Kaivosoja, M. & Reina, T. 2018. Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi. Selvitys lapsi-, nuoris- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnoista muuttuvassa toimintaympäristössä. *Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 8/2018*. STM, Helsinki 2018.

Heiskanen, T., Otonkorpi-Lehtoranta, K. & Leinonen, M. 2019. Työprosessien ja sosiaalisen vuorovaikutuksen merkitys tiedon jakamisen mahdollisuusrakenteissa. *Työelämän tutkimus*, 2019, Vol. 17 (3), 219-234.

Hong, A., Baker, L., Curiel, R., Duminy, J., Buswala, B., Guan, C. & Ravindranath, D. 2022. Reconciling big data and thick data to advance the new urban science and smart city governance. *Journal of Urban Affairs*, 2022, 1-25. Viitattu 14.4.2023 <https://doi.org/10.1080/07352166.2021.2021085>.

Houhala, K., Kuoppakangas, P., Stenvall, J. & Salminen, V. 2022. Palvelulupauksen täydentäminen asiakaslupauksella: Arvolupausten lähestyminen ja arviointi omakuvasta? *Focus Localis* 2022 (3).

Hujala, T. & Laihonen, H. 2021. Effects of knowledge management on the management of health and social care: a systematic literature review. *Journal of knowledge management*, 2021, Vol. 25 (11), 203-221. Viitattu 13.5.2023 <https://doi.org/10.1108/JKM-11-2020-0813>.

Hujala, T. & Laihonen, H. 2023. Knowledge management in a regional integrated health and social care system. *Journal of Integrated Care*, 2023, Vol. 31 (5), 15-28. Viitattu 13.4.2023 <https://doi.org/10.1108/JICA-06-2022-0032>.

Iivonen, E. & Pollari, K. 2022. Lapsivaikutusten arvioinnilla parempia päätöksiä. Lapsivaikutusten arviointi, lapsibudjetointi sekä lapset ja nuoret tiedontuottajina kunnassa-ohjeistus. Ohjeistus kuntapäätäjille, nuorisovaltuustoille ja viranhaltijoille. *Valtioneuvoston kanslian julkaisu* 2022:4.

Ikonen, A-K. 2020. Knowledge as a critical success factor in Finnish social and health care reform. *Knowledge management research & practice*, 2020, Vol. 18 (1), 69-80. Viitattu 15.10.2023 <https://doi.org/10.4018/IJHISI.2015010101>.

Itla 2023a. Havainnoista tiedolla johtamiseen- sisältäpäin lähtevän muutoksen tukeminen. Viitattu 16.1.2023 <https://itla.fi/havainnoista-tiedolla-johtamiseen-sisaltapain-lahtevan-muutoksen-tukeminen/>.

Itla 2023b. Lapsuuden rakentajat alueellinen oppimisverkosto. Viitattu 16.1.2023 <https://itla.fi/alueellinen-oppimisverkosto/>.

Itla 2023c. Tietoa Itlasta. Viitattu 16.1.2023 <https://itla.fi/meista/itla/>.

Jaffe, J. & Loebach, J. 2023. Fostering Youth-Enabling Environments: A Participatory Affordance-Capability Framework for the Development and Use of Youth-Engaged Environmental Assessments. *Youth & Society*, 2023, 44118. Viitattu 13.4.2023 <https://doi.org/10.1177/0044118X221145713>.

Jalonen, H. 2015. Tiedolla johtamisen näyttäjä ja kulissit. Teoksessa: Virtanen, P., Stenvall, J. & Rannisto, P-H (toim.) 2015. Tiedolla johtaminen hallinnossa. Teoriaa ja käytäntöjä. Tampere: Tampere University Press.

Jalonen, H., Lähteenmäki-Smith, K., Manu, S., Uusikylä, P. & Branders, M. 2022. Ilmiölähtöinen hallinta sotkuisessa maailmassa. Teoksessa: Jäntti, A., Kork, A-A., Kurkela, K., Leponiemi, U., Paananen, H., Simervo, L-M. & Tuurnas, S. (toim.). 2022. Hallinnon tutkimuksen tulevaisuus. Tampere, Vastapaino.

Jokiranta, V., Peltonen, M., Rissanen, A., Rosenqvist, S., Voltti, S., Käsmä, L., Luoma, J., Falk, S. & Kuokkanen, J. 2020. Lapsilähtöinen budjetointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:23.

Juhila, K. 2023. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.2.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>.

Juhila, K. 2023. Teemoittelu. Teoksessa Vuori, J. (toim.) 2023. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 19.10.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.

Kanste, O., Halme, N. & Perälä, M.-L. 2014. Päätöksenteko ja kehittämistarpeet lasten ja perheiden palveluissa: onko vanhempien, työntekijöiden ja johtajien näkemyksissä eroja? *Hoitotiede*, 2014, Vol. 26 (4), 322-334.

*King, A., Odunitan-Wayas, F., Chaudhury, M., Rubio, M., Baiocchi, M., Kolbe-Alexander, T., Montes, F., Banchoff, A., Sarmiento, O., Bälter, K., Hinckson, E., Chastin, S., Lambert, E., González, S., Guerra, A., Gelius, P., Zha, C., Sarabu, C., Kakar, P., Fernes, P., Rosas, L., Winter, S., McClain, E. & Gardiner, P. 2021. Community-Based Approaches to Reducing Health Inequities and Fostering Environmental Justice through Global Youth-Engaged Citizen Science. *International journal of environmental research and public health*, 2021, Vol. 18(3). Viitattu 9.10.2023 <https://doi.org/10.3390/ijerph18030892>.

Kosonen, M. 2019. Tiedolla johtamisen käsikirja. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Xamk kehittää 81. Mikkeli. ISSN: 2489-3102.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Vastapaino.

Käpylä, J. & Salonius, H. 2013. Tietojohdajan taskukirja. Tietojohdamisen näkökulmia aluekehittämiseen. Tampereen teknillinen yliopisto, Tietojohdamisen tutkimuskeskus Novi.

Lahtela, J. & Pärnänen, A. 2023. Lapsia koskeva tietoa. Tietopohjan tila ja kehittämistarpeet. Lapsistrategian toimenpiteetn 24 loppuraportti. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.doria.fi/handle/10024/186527>

Laihonen, H. & Kokko, P. 2023. Knowledge management and hybridity of institutional logics in public sector. *Knowledge management research and practice*, 2023, Vol. 21 (1), 14-28. Viitattu 10.3.2023. <https://doi.org/10.1080/14778238.2020.1788429>.

Latzko-Toth, G., Bonneau, C. & Millette, M. 2022. Small data, Thick data: hickening strategies for social media research. Teoksessa: Quan-Haase, A. & Sloan, L. 2022. *The SAGE Handbook of Social Media Research Methods*. Second edition. Sage Publications. Viitattu 10.3.2023 <https://doi.org/10.4135/9781529782943.n13>.

Lindell, J. 2017. Fostering organizational change through deliberation: the deliberate jury in a university setting. *Tertiary education and management* Vol. 20 (1).p 30-43. Viitattu 13.4.2023 <https://doi.org/10.1080/13583883.2013.858179>.

Lindsay, H. 2012. Using agency-wide Dashboards for Data Monitoring and Data Mining: The Solano County Health and Social Services Department. *Journal of Evidence-Based Social Work*, Vol. 9 (1-2), 160-173. Viitattu 10.5.2023 <https://doi.org/15433714.2012.636322>.

Maravilhas, S. & Martins, J. 2019. Strategic knowledge management in a digital environment: Tacit and explicit knowledge in Fab Labs. *Journal of Business research*, 2019, Vol. 95, 353-359. Viitattu 20.10.2023. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.01.061>.

*Mehdizadeh, H., Asadi, F., Emami, H., Mehrvar, A. & Nazemi, E. 2022. An mHealth Self-management System for Support Children With Acute Lymphocytic Leukemia and Their Caregivers: Qualitative Co-design Study. *JMIR formative research*, 2022, Vol. 6 (4). Viitattu 8.10.2023 <https://doi.org/10.2196/36721>.

Mortati, M., Magistretti, S., Cautela, C. & Dell'Era, C. 2023. Data in design: How big data and thick data inform design thinking projects. *Technovation* 2023. Viitattu 10.3.2023 <https://doi.org.ez.lapinamk.fi/10.1016/j.technovation.2022.102688>.

*Ospina-Pinillos, L., Davenport, T., Ricci, C., Milton, A., Scott, E. & Hickie, I. 2018. Developing a mental health clinic to improve access to and quality of mental health care for young people: Using participatory design as research methodologies. *Journal of Medical Internet Research*, 2018, Vol. 20(5). Viitattu 8.10.2023 <https://doi.org/10.2196/JMIR.9716>.

Page, M., McKenzie, J., Bossuyt, P., Boutron, I, Hoffmann, T., Mulrow, C, et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ* 2021;372:n71. Viitattu 8.9.2023 <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>.

Perälä, M-L., Halme, N. & Nykänen, S. 2012. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen. *Terveysten ja hyvinvoinninlaitos (THL). Opas 19*. Tampere. Viitattu 17.1.2023 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-529-1>.

Pohjalainen, M. 2012. Hiljaisen tiedon käsite ja hiljaisen tiedon tutkimus: Katsaus viimeaikaiseen kehitykseen. Informaatiotutkimus, 2012, Vol. 31 (3). Viitattu 20.10.2023. <https://journal.fi/inf/article/view/7079>.

Redden, J., Dencik, L. & Warne, H. 2020. Datafield child welfare services: unpacking politics, economics and power. Policy studies, 2020, Vol. 41 (5), 507-526. Viitattu 13.4.2023 <https://doi.org/10.1080/01442872.2020.1724928>.

Ritvanen, H., Sinipuro, J. & Hotti, V. 2014. Kohti kansalaiseskeistä palveluiden kehittämistä – Miten yhdistää tiedolla johtaminen ja kokonaisarkkitehtuuryö? Finnish Journal of eHealth and eWelfare, 2014, (6), 2-3.

Rodway, J. 2015. Coaching as a Knowledge Mobilization Strategy: Coaches' Centrality in a Provincial Research Brokering Network. International Journal of Education Policy and Leadership, 2019, Vol. 14 (5). Viitattu 10.5.2023 <https://doi.org/10.22230/ijepl.2019v14n5a864>.

Rycorft-Malone, J., Burton, C., Bucknall, T., Graham, I., Hutchinson, A. & Stacey, D. 2016. Collaboration and Co-Production of Knowledge in Healthcare: Opportunities and Challenges. International Journal Health Policy Management, 2016, Vol. 5 (4), 221-223. Viitattu 13.5.2023 <https://doi.org/10.15171/ijhpm.2016.136>.

Salakari, M. 2020. Systemoitu kirjallisuuskatsaus tiedon tuottamisen menetelmänä. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.2.2023. https://tohtori.turkuamk.fi/uploads/2020/04/92b18b03-kirjallisuuskatsaus_20.4.20.pdf.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. Julkisojohtaminen 4.

Salminen, A. 2023. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston raportteja 40. ISSN 2489-2580

Salovaara, S., Leinonen, J. & Silén, M. 2021. Tietojärjestelmien avulla kerätyn tiedon hyödyntämisen esteet sosiaalialan organisaatioiden tiedolla johtamisessa. Finnish Journal of eHealth and eWelfare, 2021, Vol. 13 (4). Viitattu 10.3.2023 <https://doi.org/10.23996/fjhw.109930>.

Schmitt, U. 2020. Designing decentralized knowledge management systems to effectuate individual and collective generative capacities. Kypernetes, 2020, Vol. 49 (1), 22-46. Viitattu 13.4.2023 <https://doi.org/10.1108/K-03-2019-0215>.

Skaržauskienė, A. 2022. Monitoring the Potential of Lithuania's Civic Technologies Platforms to Co-create Collective Intelligence. E-service Journal, 2022, Vol. 14 (1). Viitattu 10.5.2023 <https://doi.org/10.2979/eservicej.14.1.03>.

Sloane, P. 2011. A Guide to Open Innovation and Crowdsourcing. Expert tips and advice. London: Koganpage.

Sote-uudistus 2023. Sote tiedolla johtamisen, ohjauksen ja valvonnan toimeenpano ohjelma (Toivo-ohjelma). Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Viitattu 17.1.2023 <https://soteuudistus.fi/tiedolla-johtaminen>.

Stamoulis, D., Platis, C., Sepetis, A., Psomiadi, M. & Pierrakos, G. 2020. Knowledge Management Driven Information Systems for Improved Services in the Social Administration Field. International Journal of Caring Sciences, 2020, Vol 13 (2), 1480-1488. ISSN:1792-037X (verkkojulkaisu).

Stenvall, J. & Virtanen, P. 2019. Julkinen johtaminen. Helsinki: Tietosanoma.

Stähle, P. & Wilenius, M. 2006. Luova tietopääoma. Tulevaisuuden kestävä kilpailuetu. Helsinki: Edita Prima Oy.

*Suen, M., Lai, A., Wang, M., Ho, D. & Lam, T. 2022. Development and Evaluation of an Innovative Web-Based Training, Learning, and Sharing Platform for Social Workers (Hong Kong Jockey Club SMART Family-Link Project): Mixed Methods Evaluation Study. JMIR formative research, 2022, Vol. 6 (4). Viitattu 8.10.2023. <https://doi.org/10.2196/32894>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 8.2.2023 <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>.

Vakkala, H. & Palo, M. 2016. Tietoperustaisuus ja tietokulttuuri johtamistyössä. Teoksessa: Syväjärvi A. & Pietiläinen V. (toim.). Inhimillinen ja tehokas sosiaali- ja terveysjohtaminen. Tampere University Press.

Valtioneuvosto 2023a. Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaanottava Suomi. Valtioneuvosto. Viitattu 6.2.2023 <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/oikeudenmukainen-yhdenvertainen-ja-mukaan-ottava-suomi>.

Valtioneuvosto 2023b. Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. Viitattu 17.10.2023 ISBN 978-952-383-763-8.

Valtioneuvosto 2021a. Kansallinen lapsistrategia. Komiteamietintö. Kansallisen lapsistrategian parlamentaarinen komitea. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:8. Valtioneuvosto, Helsinki.

Valtioneuvosto 2021b. Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:8. Valtioneuvosto, Helsinki.

Vartiainen, P., Raisio, H. & Lundström, N. 2016. Kompleksisuuden johtaminen – kohti uutta ymmärrystä. Teoksessa: Syväjärvi, A. & Pietiläinen, V. (toim.). Inhimillinen ja tehokas sosiaali- ja terveysjohtaminen. Tampere University Press.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyönä osana ja tekstilajina. Helsinki: Art House Oy.

Virta, M. 2011. Asiantuntijuuden siirtäminen sukupolvien välillä. Informaatiotutkimus, 2011, Vol. 30 (2). ISSN:1797-9137.

Virtanen, P., Stenvall, J. & Rannisto, P-H. 2015. Julkiseen politiikkaan liittyvä oppiminen ja tietoon perustuva päätöksenteko. Teoksessa: Virtanen, P., Stenvall, J. & Rannisto, P-H (toim.) 2015. Tiedolla johtaminen hallinnossa. Teoriaa ja käytäntöjä. Tampere: Tampere University Press.

Vuori, J. 2023b. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Vuori J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.2.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>.

Vuori, J. 2023. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Vuori J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.2.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>.

Yoon, A., & Copeland, A. 2019. Understanding social impact of data on local communities. *Aslib Journal of Information Management*, 2019, Vol. 71 (4). Viitattu 13.5.2023 <https://doi.org/10.1108/AJIM-12-2018-0310>.

Zhu, H. & Thomassen, S. 2018. User-driven innovation and technology-use in public health and social care: A systematic review of existing evidence. *Journal of Innovation Management*, 2018, Vol. 6 (2), 138-169. Viitattu 10.4.2023 https://doi.org/10.24840/2183-0606_006.002_0008.

LIITTEET

Liite 1. Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto.

Liite 1. Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto.

	Vuosi	Otsikko	Lyhyt kuvaus	Julkaisu	Tietokanta
Blomberg, Östlund, Lindstedt & Cürüklü	2022	Children helping to co-construct a digital tool that is designed to increase children's participation in child welfare investigations in Sweden	Vuorovaikutusta tukevan ja lapsen elämäntarinan esiin tuovan sovelluksen yhteiskehittäminen sosiaalihuoltoon lapsiperheiden palvelutarpeiden arvioinnin suunnittelun ja toteuttamisen tueksi. (Ruotsi)	Qualitative Social Work (2022), 21(2)	SAGE journals
Fortunato ym.	2023	Digital health and Clinical Patient Management System (CPMS) platform utility for data sharing of neuromuscular patients: the Italian EURO-NMD experience.	Verkkopohjainen konsultaatioalustan (CPMS) käytön edistäminen koulutuksella harvinaissairauksiin liittyvän eurooppalaisen osaamisverkoston toiminnassa. (Eurooppa)	Orphanet journal of rare diseases (2023), 18(1)	Pubmed
Gonzalez ym.	2022	Informing the development of the Canadian Neurodiversity Platform: What is important to parents of children with neurodevelopmental disabilities?	Kansallisen tiedolla johtamisen alustan yhteiskehittäminen neurokehityksellisiin häiriöihin liittyen lasten ja nuorten vanhempien kanssa. (Kanada)	Child : care, health & development (2022), 48(1)	EBSCO
Hafidh ym.	2020	An Effective Knowledge-Based Modeling Approach towards a "Smart-School Care Coordination System" for Children and Young People with Special Educational Needs and Disabilities	Järjestelmämallinnus tiedon, hoidon ja toimijoita koordinoivasta sovelluksesta koulujen erityistarpeita omaavien lasten ja palvelun tuottajien tarpeisiin. Huomioi opetus-, terveys- ja sosiaalialan toimijat ja keskiössä lapsi ja hänen lähiyhteisö. (UK)	Symmetry (Basel) (2020). 12(9)	DOAJ
Hager, Lindblad, Brommerls, Salomonsson & Wannheden	2021	Sharing Patient-Controlled Real-World Data through the Application of the Theory of Commons: Action Research Case Study	Toimintatutkimus, jossa kystisen fibroosin esimerkkitaipauksen pohjalta on luotu käsitteellinen malli yhteisen tiedon muodostamisen ja hyödyntämisen areenoille. Huomioi tekniset ja oikeudelliset ulottuvuudet, jossa keskiössä potilaan itsemääräämisoikeus ja yksityisyys. (Ruotsi)	Journal of Medical Internet Research (2021), 23(1)	Pubmed

Halfon, Chandra, Canon, Gardner & Forrest	2022	The Gross Developmental Potential (GDP2): a new approach for measuring human potential and wellbeing	Tiedolla johtamisen viitekehys lasten terveyden ja hyvinvoinnin kehityskulkujen tunnistamiseen ja mahdollisten uhkien arvioimiseen. Yhtenä digitaalisena työvälineratkaisuna nostetaan esiin koontinäytön kehittäminen yhteisö tai aluelähtöisesti. (USA)	BMC public health (2022), 22(1)	Pubmed
King ym.	2021	Community-Based Approaches to Reducing Health Inequities and Fostering Environmental Justice through Global Youth-Engaged Citizen Science	Yhteisöä, lapsia ja nuoria teknologia hyödyntäen osallistava toimintatutkimus. Kansalaislähtöinen tiedetutkimusmalli, joita on toteutettu ympäri maailmaa 20 eri projektissa. Projektit fokusoituivat terveyden ja hyvinvoinnin teemoihin ja sekä niihin liittyvien fyysisten ja sosiaalisten rakenteiden muuttamiseen. (Globaali)	International journal of environmental research and public health (2021), 18(3)	Pubmed
Mehdizadeh, Asadi, Emami, Mehrvar & Nazemi	2022	An mHealth Self-management System for Support Children With Acute Lymphocytic Leukemia and Their Caregivers: Qualitative Co-design Study.	Sairauden hallintaan ja hoitotyön tueksi mobiilisovelluksen yhteiskehittäminen ja arviointi syöpää sairastavien lasten ja heidän perheiden sekä hoitohenkilökunnan tarpeisiin. (Iran)	JMIR formative research (2022), 6(4)	Pubmed
Ospina-Pinilla's ym.	2018	Developing a mental health eclinic to improve access to and quality of mental health care for young people: Using participatory design as research methodologies	Verkkopohjaisen mielenterveysklinikan yhteiskehittäminen nuorten ja tutkijoiden kanssa osallistavan suunnittelun tutkimusmetodein. (Australia)	Journal of Medical Internet Research (2018), 20(5)	Pubmed
Suen, Lai, Wang, Ho & Lam	2022	Development and Evaluation of an Innovative Web-Based Training, Learning, and Sharing Platform for Social Workers (Hong Kong Jockey Club SMART Family-Link Project): Mixed Methods Evaluation Study	Verkkopohjaisen koulutus-,oppimis- ja yhteisöalustan kehittäminen ja arviointi perhepalveluiden sosiaalityöntekijöiden tieto- ja viestintäteknologian käyttöönoton tueksi ja hyödyntämiseksi. (Hong Kong)	JMIR formative research (2022), 6(4)	Pubmed